

Maandstatistiek van de bevolking

Jaargang 50 – maart 2002

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2001–2002	= 2001 tot en met 2002
2001/2002	= het gemiddelde over de jaren 2001 tot en met 2002
2001/'02	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2001 en eindigend in 2002
1991/'92–2001/'02	= boekjaar enzovoort, 1991/'92 tot en met 2001/'02

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Bedrijf

Ontwerp omslag

WAT Ontwerpers Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2002.
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten
Abonnementsprijs: € 109,50
Prijs per los nummer: € 12,50
Kengetal: B-15
ISSN 0024-8711

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Artikelen

Hogere zuigelingensterfte in minder welvarende gebieden en onder niet-westerse allochtonen in Nederland	4
De lijst van belangrijke doodsoorzaken nader bekeken	7
Overlevenden per generatie	14
Ex-samenwoners	17
Illegalen in Nederland	21

Jaarcijfers

Bevolkingsstatistieken in StatLine	22
Sterfte naar doodsoorzaak, 1999 en 2000	25

Maandcijfers januari 2002

Bevolking, stand en dynamiek	33
Levendgeborenen naar legitimiteit en rangnummer (uit de moeder)	34
Overledenen naar leeftijd en geslacht	35
Buitenlandse migratie naar geboorteland	36
Asielaanvragen naar land van nationaliteit	38

Inhoudsopgave maart 1997–maart 2002	39
--	-----------

Hogere zuigelingensterfte in minder welvarende gebieden en onder niet-westerse allochtonen in Nederland

Coen van Duin

De sterfte onder nuljarigen geboren in de periode 1995–2000 is geanalyseerd naar drie achtergrondvariabelen: de leeftijd van de moeder, het welvaartsniveau van het postcodegebied en het geboorteland van de ouders. Onder kinderen van twintigers en dertigers ligt de zuigelingensterfte op ongeveer 5 per 1 000 levendgeborenen. Zuigelingen met een tienermoeder hebben een 60% hoger sterfterisico, voor kinderen van veertigplussers ligt het 40% hoger. De zuigelingensterfte onder niet-westerse allochtonen ligt op 6,4 sterfgevallen per 1 000 levendgeborenen: 30% hoger dan voor de westerse kinderen. Ongeveer een derde van deze extra sterfte is toe te schrijven aan de economisch zwakkere positie van de niet-westerse allochtonen. De zuigelingensterfte in de lage welvaartsgebieden ligt op 6,1 per 1 000 levendgeborenen: 30% hoger dan in de meer welvarende gebieden.

1. Inleiding

Zuigelingensterfte, het overlijden van een kind in het eerste levensjaar, is in ons land een relatief zeldzaam verschijnsel. Van de circa 200 duizend kinderen die elk jaar levend worden geboren, sterven er ongeveer duizend voor hun eerste verjaardag. Bij deze sterfgevallen spelen vaak genetisch bepaalde aandoeningen een rol. Daarnaast kunnen uitwendige invloeden van belang zijn. Hierbij valt te denken aan de gezondheid van de moeder tijdens de zwangerschap of gezondheidsrisico's in de leefomgeving van het kind, zoals rokende ouders. Daarnaast kan de mate waarin de ouders gebruik maken van zorg rond de geboorte van belang zijn. Deze factoren variëren voor verschillende bevolkingsgroepen (Achterberg en Kramers, 2001).

Dit artikel richt zich op de zuigelingensterfte onder twee specifieke bevolkingsgroepen: de niet-westerse allochtonen en de inwoners van postcodegebieden met een lage gemiddelde welvaart. Eerder onderzoek wijst op een hogere zuigelingensterfte voor deze groepen (Achterberg en Kramers, 2001). Hier wordt nagegaan in hoeverre zo'n hogere sterfte over de afgelopen jaren waarneembaar is. Daarbij wordt de invloed van sociaal-economische status en herkomstgroep los van elkaar beschouwd.

Vanwege het lage aantal kinderen dat in het eerste levensjaar overlijdt is het nodig gegevens over meerdere jaren bijeen te nemen om betrouwbare resultaten te krijgen. Bij dit onderzoek is gekeken naar sterfte onder kinderen geboren in de jaren 1995 tot en met 2000. De zuigelingensterfte is naar drie achtergrondvariabelen geanalyseerd: de leeftijd van de moeder bij de geboorte van het kind, het welvaartsniveau van het gezin (bepaald aan de hand van de postcode) en het geboorteland van de ouders.

De indelingen naar leeftijd, welvaart en herkomst die zijn gebruikt komen in de volgende paragraaf aan de orde. De samenhang tussen deze drie variabelen wordt in kaart gebracht. Paragraaf 3 belicht de invloed van de leeftijd van de moeder op het risico van zuigelingensterfte. Daar wordt ook nagegaan in hoeverre het feit

dat moeders uit verschillende welvaarts- en herkomstgroepen op andere leeftijden kinderen krijgen van belang is voor de zuigelingensterfte in deze groepen. Paragraaf 4 behandelt de invloed van het welvaartsniveau en de herkomst op de zuigelingensterfte. Ten slotte wordt in paragraaf 5 het verschil in de zuigelingensterfte tussen de twee herkomstgroepen en tussen de twee welvaartsgroepen besproken. Daarbij wordt nagegaan in hoeverre de zuigelingensterfte onder niet-westerse allochtonen beïnvloed wordt door hun lagere gemiddelde welvaartsniveau, en welke rol het hogere aantal niet-westerse kinderen in de lage welvaartsgroep speelt bij de zuigelingensterfte in deze groep.

2. Achtergrondvariabelen

De leeftijd van de moeder op het moment van de geboorte is niet precies berekend, maar bepaald door het geboortjaar van de moeder af te trekken van dat van het kind. Gemiddeld komt de zo berekende leeftijd op het juiste aantal jaren uit. Er worden vier categorieën onderscheiden: tot 20 jaar, 20–29 jaar, 30–39 jaar en 40 jaar en ouder.

De sociaal-economische status van de postcode is bepaald op basis van de gemiddelde huiswaarde en het gemiddelde huishoudensinkomen (Van Duin en Keij, 2002). Voor deze variabele wordt een indeling naar twee groepen gebruikt, lage en hoge status, waarbij de eerste groep de 'armste' 30% van de postcodes omvat.

Bij de herkomstgroepen wordt onderscheid gemaakt tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen/westerse allochtonen. Kinderen worden als allochtoon aangemerkt wanneer ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Voor westerse allochtonen gaat het daarbij om een ouder uit Europa (met uitzondering van Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Japan of Indonesië. Bij niet-westerse allochtonen gaat het om Turkije, Afrika, Latijns-Amerika of Azië (met uitzondering van Japan en Indonesië). In het vervolg worden de autochtonen en de westerse allochtonen gezamenlijk aangeduid als de westerse herkomstgroep, en de niet-westerse allochtonen als de niet-westerse herkomstgroep.

Het is nuttig om de samenhang tussen de drie achtergrondvariabelen kort in kaart te brengen. De staat geeft een overzicht van de geboortes in 1995–2000 naar de leeftijd van de moeder voor de verschillende herkomst- en welvaartsgroepen. Tienerzwangerschappen komen vaker voor bij moeders uit de lage welvaartsgroep en in relaties waarin minstens één partner van niet-westerse afkomst is.

Er is een sterke samenhang tussen herkomstgroep en welvaartsniveau. Twee op de drie kinderen van niet-westerse herkomst valt in de lage welvaartsgroep, terwijl dit voor westerse kinderen slechts één op de vijf is. Vanwege deze sterke samenhang wordt in paragraaf 4 de invloed van het welvaartsniveau op de zuigelingensterfte apart onderzocht voor kinderen uit beide herkomstgroepen.

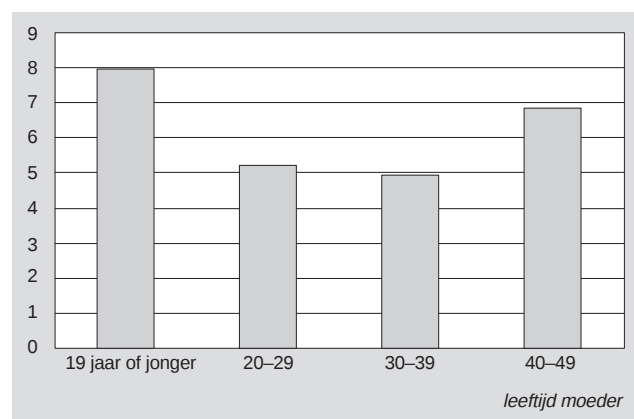
Levendgeborenen in de periode 1995–2000

	Leeftijd van de moeder				Totaal
	19 jaar of jonger	20–29 jaar	30–39 jaar	40–49 jaar	
	%				abs.=100%
Welvaartsgroep laag	2,7	54,0	41,0	2,3	306 455
hoog	0,5	34,0	63,3	2,3	853 282
Herkomstgroep niet-westers	2,9	54,0	40,1	3,1	170 279
westers	0,7	36,8	60,4	2,2	989 458

3. Zuigelingensterfte naar leeftijd van moeder

Grafiek 1 toont de zuigelingensterfte naar de leeftijd van de moeder. Voor geboortes waarbij de moeder tussen de twintig en veertig jaar oud is, is het risico dat het kind in het eerste levensjaar komt te overlijden ongeveer 5 op 1 000. Dit risico ligt zo'n 40% hoger, zo'n 7 op 1 000, voor kinderen met een moeder van veertig jaar of ouder. Bij kinderen van tienermoeders is het risico zelfs 8 op 1 000, 60% hoger.

1. Zuigelingensterfte per 1 000 levendgeborenen naar leeftijd moeder in de periode 1995–2000

Tienermoeders zijn relatief sterk vertegenwoordigd onder de niet-westerse allochtonen en in de lage welvaartsgroep (staat). De hogere zuigelingensterfte bij kinderen van tienermoeders kan hierdoor leiden tot een hogere sterfte onder zuigelingen in de twee aandachtsgroepen. Met behulp van de cijfers uit staat 1 en grafiek 1 valt dit effect te schatten. Het blijkt zeer gering te zijn. Wanneer het *enige verschil* tussen de niet-westerse en westerse herkomstgroep het andere leeftijdsprofiel van de moeders zou zijn, dan zou de zuigelingensterfte in de niet-westerse herkomstgroep minder dan 3% hoger liggen dan in de westerse groep. Hetzelfde geldt voor de lage ten op zichte van de hoge welvaartsgroep. De extra sterfte door het leeftijdsverschil is zo klein doordat ook voor de twee aandachtsgroepen de grote meerderheid van de moeders nog altijd twintiger of dertiger is. Omdat het effect zo gering is, wordt er bij de analyse van de invloed van welvaart en herkomst op de zuigelingensterfte in paragraaf 4 niet voor gecorrigeerd.

Omgekeerd zou men kunnen denken dat de hogere zuigelingensterfte bij kinderen van tienermoeders juist veroorzaakt wordt doordat deze moeders vaker van niet-westerse herkomst zijn of een lage welvaart hebben. Dat is ook niet het geval. Voor tienermoeders ligt de zuigelingensterfte onder deze twee groepen namelijk *lager* dan gemiddeld (maar nog altijd hoger dan voor oudere moeders uit dezelfde groep). Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat meisjes uit deze groepen op jongere leeftijd trouwen, terwijl de hogere zuigelingensterfte onder tienermoeders

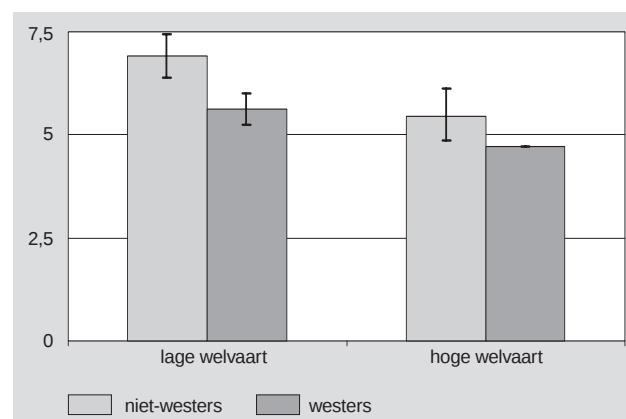
vooral optreedt bij alleenstaande vrouwen (Achterberg en Kraemers, 2001).

4. Invloed van welvaartsniveau en herkomst

Bij een opsplitsing naar zowel welvaartsniveau als herkomst wordt de zuigelingenpopulatie opgedeeld in vier groepen van sterk verschillende omvang. Het talrijkst zijn de westerse kinderen in de hoge welvaartsgroep, met 69% van de zuigelingen. De kleinste groep (5%) wordt gevormd door de niet-westerse allochtonen uit dezelfde welvaartsgroep. Niet-westerse allochtonen in de lage welvaartsgroep maken 10% van het totale aantal zuigelingen uit, westerse kinderen in die welvaartsgroep 17%.

De zuigelingensterfte voor elk van deze groepen is weergegeven in grafiek 2. Vanwege de grote groepsomvang kan de sterfte het nauwkeurigst worden bepaald voor de westerse kinderen met hoge welvaart. Deze groep is daarom als referentie gebruikt. Voor de andere groepen is aangegeven wat de foutenmarges zijn in de schatting van hun zuigelingensterfte ten opzichte van die in de referentiegroep. Daarbij is een 95% betrouwbaarheidsinterval toegepast.

2. Zuigelingensterfte per 1 000 levendgeborenen in de periode 1995–2000 naar herkomstgroep per welvaartsgroep

Zowel bij de lage als bij de hoge welvaartsgroep wordt een significant hogere zuigelingensterfte gevonden onder de niet-westerse dan onder de westerse kinderen. Binnen de lage welvaartsgroep bedraagt de extra sterfte onder niet-westerse kinderen 23%, binnen de hoge welvaartsgroep 16%. Gegeven de onnauwkeurigheden is het verschil tussen deze twee percentages niet significant. Het is daarom beter om de cijfers voor beide welvaartsgroepen te combineren tot één nauwkeurigere, welvaartsafhankelijke schatting van de invloed van herkomst op de zuigelingensterfte. Dit resulteert in een extra sterfte van 20% onder niet-westerse zuigelingen ten opzichte van westerse zuigelingen in dezelfde welvaartsgroep.

Een gecombineerde schatting voor de invloed van welvaartsniveau op de zuigelingensterfte komt uit op 21% extra sterfte in de lage welvaartsgroep, onafhankelijk van de herkomst. Onafhankelijk van elkaar leiden dus een laag welvaartsniveau ('armste' 30% van de postcodes) en een niet-westerse herkomst tot een verhoging van het sterfterisico bij zuigelingen met ongeveer een vijfde.

5. Niet-westerse allochtonen en de lage welvaartsgroep

Zowel bij de niet-westerse allochtonen als bij de inwoners van postcodegebieden met een lage welvaart spelen beide bovengenoemde factoren een rol. Kinderen van niet-westerse herkomst wonen in twee derde van de gevallen in een postcodegebied met lage welvaart, tegen een vijfde voor westerse kinderen. Hun slechtere economische positie leidt tot een 9% hogere zuigelingensterfte. Van de kinderen in de lage welvaartsgroep is één op de vijf van niet-westerse herkomst, tegen slechts één op de vijftig in de hoge welvaartsgroep. De invloed hiervan op de sterfte is minder groot: 6%. Gegeven de onnauwkeurigheden in de gegevens levert dit geen significant bijdrage aan de zuigelingensterfte in de lage welvaartsgroep.

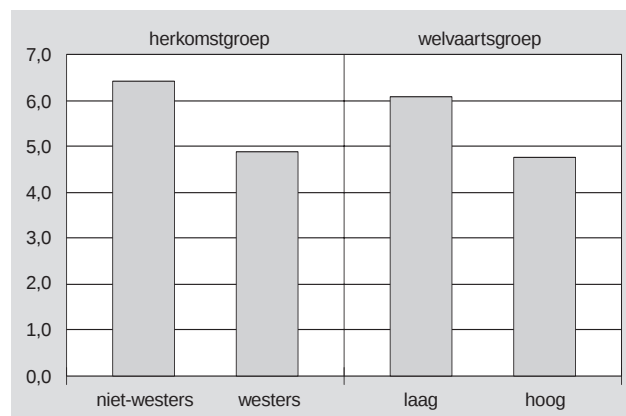
Grafiek 3 toont de zuigelingensterfte voor kinderen van westerse en niet-westerse herkomst en voor de lage en hoge welvaartsgroep. Bij de niet-westerse allochtonen ligt de sterfte op 6,4 per 1 000 levendgeborenen, zo'n 30% hoger dan de 4,9 per 1 000 levendgeborenen voor westerse kinderen. Dit verschil komt jaarlijks neer op zo'n 40 extra gevallen van zuigelingensterfte onder niet-westerse allochtonen. Een derde hiervan kan worden toegeschreven aan hun gemiddelde lagere sociaal-economische status. De zuigelingensterfte in de lage welvaartsgroep ligt ook bijna 30% hoger dan in de hoge welvaartsgroep: 6,1 tegen 4,8 per 1000 levendgeborenen. Hierbij gaat het jaarlijks om ongeveer 70 extra sterfgevallen.

Literatuur

Achterberg, P. en P. Kramers, 2001, Een gezonde start?, RIVM rapport 271558 003, maart 2001, Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu, Bilthoven.

Duin, C. van en I. Keij, 2002, Sociaal-economische status indicator op postcodeniveau. Maandstatistiek van de bevolking, februari 2002, blz 32–35.

3. Zuigelingensterfte per 1 000 levendgeborenen in de periode 1995–2000 naar herkomstgroep resp. welvaartsgroep

Berekening van de zuigelingensterfte

De cijfers in dit artikel hebben betrekking op levendgeboren kinderen in de periode 1995 tot en met 2000. De zuigelingensterfte betreft het aantal van deze kinderen dat voor de eerste verjaardag overleed. De sterfgevallen waar het hier om gaat hebben dus plaatsgevonden in de jaren 1995 tot en met 2001. Om een indruk te geven van het sterfterisico onder nuljarigen wordt dit aantal berekend per 1 000 levendgeborenen in 1995–2000. In het buitenland geboren kinderen zijn niet meegenomen, omdat het niet mogelijk is aan de hand van de postcode in hun geboorteplaats de welvaartsgroep te bepalen. Verder geeft de welvaartsindicator geen gegevens voor postcodes van instellingen, zodat ook kinderen woonachtig op deze postcodes buiten beschouwing zijn gelaten. Ten slotte zijn ook kinderen die in het eerste levensjaar geëmigreerd zijn uit de populatie gefilterd, omdat voor hen niet eenvoudig is vast te stellen of ze op hun eerste verjaardag nog in leven waren.

De lijst van belangrijke doodsoorzaken nader bekeken

Gerard Verweij

Voor het uniform coderen van de doodsoorzaak wordt gebruik gemaakt van de door de WHO opgestelde classificatie (ICD-10). In 2000 overleden 140 duizend Nederlanders aan in totaal ruim 2100 onderscheiden doodsoorzaken. Aan het merendeel van deze doodsoorzaken overlijden jaarlijks slechts een beperkt aantal personen. Om tot een bruikbaar overzicht te komen wordt sinds enkele jaren door het CBS een lijst met belangrijke doodsoorzaken, ook wel 'Beldolijst' genoemd, gepubliceerd. De Beldolijst bestaat uit 17 hoofdgroepen en 55 subgroepen. In de subgroepen ontbreken echter nog een groot aantal doodsoorzaken. Bijna 60% van de onderzochte doodsoorzaken op 3-tekenniveau, overeenkomend met ruim 20 procent van het aantal overledenen, behoort niet tot een van de subgroepen op de Beldolijst. Van de 100 doodsoorzaken waar 170 of meer personen aan overleden ontbreken er 33 in de huidige Beldolijst.

Inleiding

Als iemand in Nederland komt te overlijden, wordt door de arts, die ook de dood geconstateerd heeft, de doodsoorzaak ingevuld op de doodsoorzaakverklaring, die vervolgens aan het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt toegezonden alwaar codering plaatsvindt.

Bij het coderen van de doodsoorzaak wordt gebruik gemaakt van een door de World Health Organization (WHO) opgestelde classificatie. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen primaire en secundaire doodsoorzaken. Het coderen volgens de richtlijnen van de WHO houdt in dat slechts één ziekte of gebeurtenis als primaire doodsoorzaak kan worden aangemerkt, namelijk de ziekte of de gebeurtenis waarmee de keten van gebeurtenissen die tot de dood leidde, een aanvang nam. Men spreekt hierbij wel van de onderliggende ziekte of het grondlijden. Gevolgen of complicaties hiervan worden meestal als secundaire of complicerende doodsoorzaak beschouwd, evenals andere ziekten die ten tijde van het overlijden aanwezig waren en soms tot de dood hebben bijgedragen. Per overledene kunnen maximaal 3 complicerende doodsoorzaken worden opgegeven.

Bij een niet-natuurlijke dood (dood door externe oorzaken) wordt altijd de gebeurtenis als primaire doodsoorzaak aangemerkt en het ontstane letsel als secundaire doodsoorzaak. In geval het moeilijk is om vast te stellen wat de primaire of secundaire doodsoorzaak is, wordt er steeds een verantwoorde keuze gemaakt met inachtneming van de door de WHO opgestelde regels en voorschriften. Zonodig wordt bij de arts die de doodsoorzaakverklaring heeft ingevuld schriftelijk of telefonisch navraag gedaan. Publicatie vindt vrijwel altijd plaats op basis van de primaire doodsoorzaak.

ICD

Met behulp van de door de WHO opgestelde classificatie kunnen doodsoorzaken internationaal op een uniforme wijze worden gecodeerd. De eerste opzet om te komen tot het uniform coderen van doodsoorzaken dateert uit 1893. Vanaf het begin van de vorige eeuw werd om de circa tien jaar een nieuwe versie van de International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD) ofwel 'Internationale Statistische Classificatie van Ziekten en met Gezondheid verband houdende Problemen' uitgebracht. De laatste, inmiddels 10^e, versie dateert van 1992 (WHO, 1992).

Binnen de ICD wordt onderscheid gemaakt tussen 21 verschillende hoofdgroepen, 211 subgroepen en 1952 groepen op 3-tekenniveau (ook wel 3-character level of 3-digitsniveau), bestaande uit een letter en twee cijfers. De doodsoorzaken op 3-tekenniveau kunnen nog verder onderverdeeld worden tot maximaal 10 ziekten en met gezondheid verband houdende problemen op 4-tekenniveau. Op 4-tekenniveau is er sprake van ongeveer 15 duizend verschillende codes. Niet alle doodsoorzaken worden overigens waargenomen. Met betrekking tot de in 2000 in Nederland overledenen ingezetenen ging het om 874 doodsoorzaakgroepen op 3-tekenniveau en 2166 verschillende doodsoorzaken op 4-tekenniveau.

Overzicht door ordening

Om een snel overzicht te krijgen van de sterfte naar doodsoorzaak zijn in het verleden verschillende indelingen gemaakt naar (groepen van) doodsoorzaken. Uitgangspunt voor een aantal huidige indelingen vormt de 'mortality list' die door de WHO is opgenomen in de 9^e revisie van de ICD (WHO, 1977). Dit betreft een lijst met 55 doodsoorzaken waaronder 5 hoofdgroepen van doodsoorzaken. Op basis hiervan is door het CBS een hiermee vrijwel overeenkomende aangepaste mortaliteitslijst, ofwel AM-lijst, opgesteld (CBS, 1979). Deze indeling is vanaf januari 1979 t/m december 1992 door het CBS gebruikt bij het maandelijks publiceren over het aantal overledenen per doodsoorzaak.

Met ingang van de verslagmaand januari 1993 is de aangepaste mortaliteitslijst vervangen door een aan de toenmalige actualiteit aangepaste, uitgebreidere lijst van belangrijke doodsoorzaken, ook wel Beldolijst genoemd (CBS, 1993). In vergelijking met de AM-lijst bevat de Beldolijst een groot aantal andere doodsoorzaken, waaronder een uitbreiding van het aantal typen kwaadaardige nieuwvormingen. Daarnaast zijn een aantal doodsoorzaken van de lijst afgevoerd, waaronder een groot aantal infectieziekten. In totaal ging het bij deze eerste versie om een lijst met 60 (groepen van) doodsoorzaken, waaronder 17 hoofdgroepen, die gesommeerd het totaal aantal overledenen geven.

De door het CBS ontwikkelde Beldolijst heeft vervolgens model gestaan voor de in 1998 door Eurostat vastgestelde 'European Shortlist' van doodsoorzaken. Doodsoorzaken zijn in deze lijst opgenomen vanwege hun relevantie met betrekking tot sterftepatronen in de Europese Unie, vanwege het belang voor nationale gezondheidsprogramma's, vanwege de relevantie voor sterfte op regionaal niveau, vanwege het speciale belang voor sterftetrends en sterfteprognoses en vanwege het feit dat er veel vraag naar was van de zijde van gebruikers. Daarnaast is rekening gehouden met het feit dat de gekozen doodsoorzaken eenduidig uit de verschillende versies van de ICD (8, 9 en 10) af te leiden zijn, wat vergelijkingen internationaal of in de tijd mogelijk maakt. Bij meer specifieke doodsoorzaken is vergelijking tussen de verschillende versies van de ICD overigens niet altijd mogelijk, zoals ook gebleken is uit CBS-onderzoek bij de overgang van de ICD-9 naar de ICD-10 (De Boo e.a., 1998). De uiteindelijke European shortlist van augustus 1998 (Eurostat, 1998) bevat 65 (groepen van) doodsoorzaken, waaronder de 17 hoofdgroepen van de Beldolijst.

De huidige versie van de door het CBS gebruikte Beldolijst is gebaseerd op de European Shortlist, aangevuld met 7 doodsoorzaken, te weten kanker van galblaas en galwegen, kanker van strottenhoofd, ziekte van Parkinson, acuut hartinfarct, maagzweer

en zweer aan de twaalfvingerige en nuchtere darm onder invloed van alcohol, wegverkeersongevallen en accidentele verdrinking. In *tabel 1* is de huidige Beldolijst weergegeven met de bijbehorende codering volgens de ICD-10.

In aanvulling op eerdere cijfers (CBS, 2000) zijn in dit nummer van de maandstatistiek van de bevolking, bij het onderdeel jaarcijfers, drie Beldolijsten opgenomen met gegevens over 1999 en 2000 naar leeftijdsklasse en geslacht (CBS, 2002). Het aantal overledenen in 1999 en 2000 bedroeg respectievelijk 140 487 en 140 527 personen, waarvan in beide jaren 49% mannen en 51% vrouwen. Zowel in 1999 als in 2000 vormden ziekten van hart en vaatstelsel met 35% van het aantal overledenen de belangrijkste groep van doodsoorzaken, gevolgd door nieuwvormingen met 28% van het totaal.

Beldolijst nader bekeken

Bij een nadere beschouwing van de Beldolijst vallen een aantal zaken op. Zoals aangegeven sommeren de hoofdgroepen tot het totaal aantal overledenen. In *staat 1* zijn voor het jaar 2000 voor de 17 hoofdgroepen het aantal overledenen weergegeven. Het aantal sterfgevallen loopt per hoofdgroep sterk uiteen en varieert in 2000 van 18 bij 'Complicaties van zwangerschap, bevalling en kraambed' tot 49 191 bij 'Ziekten van hart en vaatstelsel' ofwel van 0,01% tot 35% van het totaal aantal overledenen.

Als gekeken wordt naar de mate waarin de onderverdeling van de Beldolijst in subgroepen de totale sterfte omvat, dan blijkt dat 80% van de sterfte op 3-tekenniveau in 2000 tot een van de subgroepen van de Beldolijst behoort. Voor mannen is dit 84% en voor vrouwen 76%. Voor 1999 liggen deze percentages voor mannen en vrouwen in dezelfde orde van grootte. Dit betekent dat ongeveer een vijfde van het aantal overledenen niet is terug te vinden in de subgroepen van de Beldolijst.

Tabel 2 geeft de, wat aantallen betreft, 100 belangrijkste doodsoorzaken op 3-tekenniveau van de ICD-10 voor 2000, die overeenkomen met 90% van de totale sterfte. Van deze 100 doodsoorzaken met 170 of meer overledenen komen er 67 voor op de Beldolijst. Deze 67 doodsoorzaken omvatten tezamen 83% van de 126 438 overledenen. De overige 33 doodsoorzaken, die niet zijn terug te vinden in de subgroepen van de Beldolijst, omvatten 17% van de sterfte.

Voor alle 14 0527 overledenen is er op het 3-tekenniveau in 2000 sprake van 874 verschillende doodsoorzaken. Hiervan komen er

507, ofwel 58%, niet voor op de Beldolijst. Het gemiddeld aantal overledenen per 3-tekencode is 161 personen.

Op het 4-tekenniveau is er voor het jaar 2000 sprake van 2132 verschillende doodsoorzaken, waarvan er 1 081 niet in de subgroepen van de Beldolijst zijn terug te vinden. Het gemiddeld aantal overledenen per 4-tekencode bedraagt 66 personen. Van de 2 132 doodsoorzaken op 4-tekenniveau, zijn er 717 (34%) met één overledene en zijn er 1342 doodsoorzaken (63%) waar 5 of minder personen aan zijn overleden.

Sterfte naar hoofdgroep

Om meer inzicht te krijgen in de sterfte binnen de 17 afzonderlijke hoofdgroepen, is voor het jaar 2000 nagegaan welke doodsoorzaken in de bijbehorende subgroepen van de Beldolijst ontbreken en hoeveel overledenen dit betrof. De ICD-codes op 3-tekenniveau van de hoofd- en subgroepen van doodsoorzaken in de Beldolijst zijn terug te vinden in *tabel 1*. In *staat 2* is de sterfte per Beldo-hoofdgroep en bijbehorende Beldo-subgroepen weergegeven, inclusief het aantal doodsoorzaken op 3-tekenniveau waarop deze sterfte betrekking heeft.

1. Infectieuze en parasitaire ziekten (A00-B99)

Deze hoofdgroep bevat op 3-tekenniveau 55 doodsoorzaken in 2000. Hiervan behoren er 39 niet tot een van de 4 aangegeven subgroepen in de Beldolijst, overeenkomend met 80% van de overledenen in deze hoofdgroep. Een wat omvang betreft belangrijke groep die ontbreekt is 'Overige sepsis' (A41). Dit betreft een groep van 768 personen waarbij sprake is van bloedvergiftiging anders dan door streptokokken.

2. Nieuwvormingen (C00-D48)

Deze hoofdgroep omvat 110 doodsoorzaken op 3-tekenniveau. De subgroep 'Kwaadaardige nieuwvormingen', overeenkomend met 84 doodsoorzaken, omvat 97% van het aantal overledenen. Van de 84 doodsoorzaken in deze subgroep zijn er 50 opgenomen in 19 sub-subgroepen (zie ook *tabel 1*). De 34 andere typen van kwaadaardige nieuwvormingen zijn niet als afzonderlijke doodsoorzaak in de Beldolijst opgenomen. Naast groepen die in de categorie 'Overig' of 'Niet nader omschreven' vallen betreft het o.a. 'Kwaadaardige nieuwvormingen van de hersenen' (hersentumoren, code C71) en 'Mesothelioom' (C45) met in 2000 resp. 838 en 389 overledenen. Dit is aanzienlijk meer dan de sterfte aan kwaadaardige nieuwvormingen van galblaas, baarmoederhals en strottenhoofd, die wel tot de Beldolijst behoren, waaraan in 2000 resp. 317, 258 en 252 personen zijn overleden.

Staat 1
Sterfte naar hoofdgroepen van doodsoorzaken, 2000

Hoofdgroep	ICD-10 code	Overledenen	
		abs.	%
1 Infectieuze en parasitaire ziekten	A00-B99	1 630	1,16
2 Nieuwvormingen	C00-D48	38 805	27,61
3 Ziekten van bloed, bloedbereidende organen en immuunstoornissen	D50-D89	367	0,26
4 Endocriene, voedings- en stofwisselingsziekten	E00-E99	4 317	3,07
5 Psychische stoornissen	F00-F99	5 133	3,65
6 Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	G00-H95	2 888	2,06
7 Ziekten van hart en vaatstelsel	I00-I99	49 191	35,00
8 Ziekten van de ademhalingsorganen	J00-J99	14 677	10,44
9 Ziekten van de spijsverteringsorganen	K00-K93	5 337	3,80
10 Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	L00-L99	498	0,35
11 Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	M00-M99	812	0,58
12 Ziekten van urinewegen en geslachtsorganen	N00-N99	2 809	2,00
13 Complicaties van zwangerschap, bevalling en kraambed	O00-O99	18	0,01
14 Aandoeningen van de perinatale periode	P00-P96	531	0,38
15 Aangeboren afwijkingen	Q00-Q99	601	0,43
16 Symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden	R00-R99	7 744	5,51
17 Niet-natuurlijke doodsoorzaken	V01-Y89	5 169	3,68
Totaal		140 527	100,00

Staat 2

Aantal overledenen en doodsoorzaken op 3-tekenniveau in de hoofd- en bijbehorende subgroepen van de Beldolijst 2000

Hoofdgroep			Bijbehorende subgroepen		
Omschrijving		Overledenen	Doodsoorzaken	Overledenen	Doodsoorzaken
1	Infectieuze en parasitaire ziekten	1 630	55	314	16
2	Nieuwvormingen	38 805	110	37 746	84
3	Ziekten van bloed, bloedbereidende organen en immuunstoornissen	367	25	0	0
4	Endocriene, voedings- en stofwisselingsziekten	4 317	43	3 345	4
5	Psychische stoornissen	5 133	28	281	3
6	Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	2 888	47	838	4
7	Ziekten van hart en vaatstelsel	49 191	57	42 495	25
8	Ziekten van de ademhalingsorganen	14 677	49	13 681	16
9	Ziekten van de spijsverteringsorganen	5 337	51	1 231	7
10	Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	498	16	0	0
11	Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	812	42	242	6
12	Ziekten van urinewegen en geslachtsorganen	2 809	40	1 469	20
13	Complicaties van zwangerschap, bevalling en kraambed	18	9	0	0
14	Aandoeningen van de perinatale periode	531	33	0	0
15	Aangeboren afwijkingen	601	47	258	15
16	Symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden	7 744	38	4 910	4
17	Niet-natuurlijke doodsoorzaken	5 169	184	5 055	163
Totaal		140 527	874	111 865	367

3. Ziekten van bloed, bloedbereidende organen en immuunstoornissen (D50-D89)

Deze hoofdgroep heeft betrekking op 25 doodsoorzaken, met 367 overledenen. In de Beldolijst is geen verdere onderverdeling van deze groep gemaakt. De belangrijkste doodsoorzaak op 3-tekenniveau betreft 'Overige anemieën' (D64) met 156 overledenen.

4. Endocriene, voedings- en stofwisselingsstoornissen (E00-E99)
Het merendeel van de sterfte (77%) binnen deze hoofdgroep heeft betrekking op de 4 met suikerziekte samenhangende doodsoorzaken, die als aparte subgroep in de Beldolijst zijn opgenomen (E10-E14). De overige 23% (972 personen) betreft 39 oorzaken op 3-tekenniveau, waarvan 'Volumedepletie' (E86) met 546 overledenen het belangrijkste is.

5. Psychische stoornissen (F00-F99)
De overgrote meerderheid (95%) van de sterfte binnen deze hoofdgroep, overeenkomend met 4852 personen, wordt in de Beldolijst niet nader uitgesplitst. Het betreft 25 doodsoorzaken waarvan 'Niet gespecificeerde dementie' (F03) met 4 300 overledenen veruit de belangrijkste is, gevolgd door 'Vasculaire dementie' (F01) met 364 overledenen.

6. Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen (G00-H95)
Van de 47 doodsoorzaken uit deze hoofdgroep waaraan mensen zijn overleden, vallen er 4 onder de 2 subgroepen die in de Beldolijst zijn opgenomen, overeenkomend met 29% van de 2 888 sterfgevallen in deze hoofdgroep. Onder de 43 overige oorzaken neemt de 'Ziekte van Alzheimer' (G30), met 679 overledenen wat aantallen betreft de belangrijkste plaats in gevolgd door 'Spinale spieratrofie en verwante syndromen' (G12) en 'Multipole sclerose' (G35) met 197 overledenen.

7. Ziekten van hart en vaatstelsel (I00-I99)
Binnen deze hoofdgroep is het merendeel van de sterfte (86%), overeenkomend met 25 van de 57 doodsoorzaken, terug te vinden in de subgroepen van de Beldolijst. Bij de 32 ontbrekende doodsoorzaken, die in totaal betrekking hebben op 6696 overledenen, zijn er 9 met meer dan 200 overledenen, te weten 'Aneurysma en dissectie van aorta' (I71, 1 477 personen), 'Atherosclerose' (I70, 1 331 personen), 'Niet-reumatische aortaklepaandoeningen' (I35, 722 personen), 'Longembolie' (I26, 552 personen), 'Niet-reumatische mitralisklepaandoeningen' (I34, 549 personen), 'Essentiële (primaire) hypertensie' (I10, 421 personen), 'Endocarditis, klep niet gespecificeerd' (I38, 355 personen), 'Arteriële embolie en trombose' (I74, 313 personen) en 'Hypertensieve hartziekte' (I11, 285 personen).

8. Ziekten van de ademhalingsorganen (J00-J99)

Van deze hoofdgroep is 93%, overeenkomend met 16 van de 49 doodsoorzaken en 13 681 overledenen, nader uitgesplitst in de Beldolijst opgenomen. Bij de 7% die niet is opgenomen ontbreken vooral 'Pneumonitis door vaste stoffen en vloeistoffen' (J69), met 388 overledenen, en de groep 'Overige interstitiële longziekten' (J84) met 281 overledenen.

9. Ziekten van de spijsverteringsorganen (K00-K93)

Van deze hoofdgroep komt 23% als subgroep nader uitgesplitst op de Beldolijst voor. Het betreft 7 doodsoorzaken op 3-tekenniveau met in totaal 1 231 overledenen. Van de 44 niet op de Beldolijst voorkomende doodsoorzaken overleden de meeste personen, respectievelijk 647 en 409, aan 'Paralytische ileus en darmobstructie zonder hernia' (K56) en 'Vaataandoeningen van de darm' (K55).

10. Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel (L00-L99)

Op de Beldolijst ontbreekt een nadere onderverdeling van deze hoofdgroep. In 2000 was er sprake van 16 verschillende doodsoorzaken. De veruit belangrijkste doodsoorzaak binnen deze groep was 'Decubitusulcus' (L89), waaraan 386 personen overleden, 78% van de totale sterfte binnen deze hoofdgroep.

11. Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel (M00-M99)

Van de 42 doodsoorzaken binnen deze hoofdgroep maakten er 6 deel uit van de subgroep in de Beldolijst, overeenkomend met 30% van de sterfte. Bij de overige doodsoorzaken was de sterfte per doodsoorzaak nooit hoger dan 140 personen.

12. Ziekten van urinewegen en geslachtsorganen (N00-N99)

De helft van de 40 doodsoorzaken van deze hoofdgroep is in de Beldolijst opgenomen in de subgroep 'Ziekten van nier en urineleider', en heeft betrekking op 52% van het aantal overledenen. Bij de 48% niet-Beldo oorzaken bevond zich, afgezien van een restgroep 'Overige aandoeningen van de urinewegen' (N39) met 1152 overledenen, geen andere doodsoorzaak met meer dan 50 overledenen.

13. Complicaties van zwangerschap, bevalling en kraambled (O00-O99)

Aan deze groep van doodsoorzaken overleden in 2000 in totaal 18 personen, verdeeld over 9 verschillende doodsoorzaken op 3-tekenniveau. De Beldolijst bevat geen verdere onderverdeling naar subgroepen voor deze hoofdgroep.

14. Aandoeningen van de perinatale periode (P00-P99)

Op de Beldolijst ontbreken verdere onderverdelingen van deze hoofdgroep. Uit een nadere beschouwing van de 33 hieronder vallende doodsoorzaken blijkt dat de meeste sterfte binnen deze hoofdgroep zich voordoet bij 'Stoornissen gerelateerd aan korte zwangerschapsduur en laag geboortegewicht, niet elders geclassificeerd' (P07), met 147 overledenen.

15. Aangeboren afwijkingen (Q00-Q99)

De totale sterfte in deze hoofdgroep betrof 601 personen, waarvan 43%, overeenkomend met 15 doodsoorzaken in 2 subgroepen, op de Beldolijst voorkomt. Van de overige 32 doodsoorzaken komt 'Syndroom van Down' (Q90) met 88 overledenen het meest voor.

16. Symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden (R00-R99)

Deze hoofdgroep bestaat voor 63% (4 885 personen) uit onvolledig omschreven en onbekende oorzaken (R96-R99). Dit komt overeen met 3,5% van de totale sterfte in 2000. Bij de 37% sterfte, die betrekking heeft op 34 overige doodsoorzaken, neemt 'Seniliteit', code R54, met 2 030 overledenen de belangrijkste plaats in, gevolgd door 'Cachexie' (R64) met 176 overledenen.

17. Niet-natuurlijke doodsoorzaken (V01-Y89)

Van de 5 169 overledenen binnen deze hoofdgroep is het overgrote deel (98%, 163 doodsoorzaken) in de subgroepen van de Beldolijst opgenomen. Slechts een zeer beperkt deel (2%), overeenkomend met 21 doodsoorzaken, ontbreekt.

Samenvatting

Voor een snel overzicht van de sterfte naar doodsoorzaak vormt de lijst van belangrijke doodsoorzaken een bruikbaar hulpmiddel. Ook voor internationale vergelijkingen is de Beldolijst van nut aangezien deze vrijwel overeenkomt met de 'European shortlist' die door Eurostat en een groot aantal niet-EU landen gebruikt wordt.

Uit deze nadere beschouwing van de al dan niet in de Beldolijst opgenomen primaire doodsoorzaken op 3-tekenniveau in 2000 blijkt evenwel dat de mate van detail per hoofdgroep sterk uiteenloopt en dat, althans voor de Nederlandse situatie, de lijst met belangrijke doodsoorzaken niet zonder meer de belangrijkste doodsoorzaken bevat. Als het gaat om de relatieve bijdrage van specifieke doodsoorzaken aan de totale sterfte, dan blijkt dat van

de 100 belangrijkste doodsoorzaken er 33 niet op de Beldolijst voorkomen.

Voor het volgen van ontwikkelingen in (voor de volksgezondheid) relevante doodsoorzaken is de Beldolijst niet altijd toereikend en zal in veel gevallen aanvullend onderzoek van de sterfte op 3-tekenniveau nodig zijn.

Op grond van de hier weergegeven bevindingen zal door het CBS worden onderzocht hoe de Beldolijst kan worden uitgebreid, zodat deze een nog betere afspiegeling kan zijn van de belangrijkste doodsoorzaken in Nederland.

Literatuur

Boo, A.J. de, F. Bijlsma en J. Hoogenboezem, 1998, Sterfte in 1996 naar doodsoorzaak volgens ICD-10. Maandbericht Gezondheidsstatistiek, augustus, blz. 4–11.

CBS, 1979, Invoering van de International Classification of Diseases 1975, 9^e revisie (I.C.D. 1975, 9^e revisie). Maandstatistiek van de bevolking en volksgezondheid, april 1979, blz. 139–140.

CBS, 1993, Wijzigingen in presentatie van demografische gegevens en sterfte naar doodsoorzaak. Maandbericht Gezondheidsstatistiek, juli 1993, blz. 34–35.

CBS, 2000, Sterfte naar doodsoorzaak in 1998. Maandstatistiek van de bevolking, april 2000, blz. 58–63.

CBS, 2002, Sterfte naar doodsoorzaak in 1999 en 2000. Maandstatistiek van de bevolking, maart 2002, blz. 25–31.

Eurostat, 1998, Eurostat Working Paper on Population and Social Conditions, n° 22, Causes of Death 1994–1995 statistics. Eurostat, Luxemburg.

WHO, 1977, International Classification of Diseases. 1975 revision. Volume 1. Manual of the international statistical classification of diseases, injuries, and causes of death. World Health Organization, Genève.

WHO, 1992, International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems. Tenth Revision. World Health Organization, Genève.

Tabel 1
Beldolijst met bijbehorende ICD-10 codes en aantal overledenen, 2000

Nr.	Omschrijving	ICD-10	Overledenen
	Alle doodsoorzaken	A00–Y89	140 527
1	Infectieuze en parasitaire ziekten	A00–B99	1 630
1.1	tuberculose	A15–A19, B90	91
1.2	nekkramp (meningokokkeninfecties)	A39	42
1.3	virale hepatitis	B15–B19	49
1.4	AIDS	B20–B24	132
2	Nieuwvormingen	C00–D48	38 805
2.1	kwaadaardige nieuwvormingen	C00–C97	37 746
2.1.1	van lip, mond en keel	C00–C14	533
2.1.2	van slokdarm (oesophagus)	C15	1 225
2.1.3	van maag	C16	1 719
2.1.4	van dikke darm (colon)	C18	3 389
2.1.5	van endeldarm (rectum) en anus	C19–C21	911
2.1.6	van lever en intrahepatische galwegen	C22	478
2.1.7	van galblaas en galwegen	C23–C24	317
2.1.8	van alvleesklier (pancreas)	C25	1 767
2.1.9	van strottehoofd (larynx)	C32	252
2.1.10	van luchtpijp (-vertakkingen) en long	C33–C34	8 559
2.1.11	melanoom van huid	C43	470
2.1.12	van borst (mamma)	C50	3 452
2.1.13	van baarmoederhals (cervix uteri)	C53	258
2.1.14	van baarmoederlichaam (corpus uteri, uteri n.n.o.)	C54–C55	400
2.1.15	van eierstok (ovarium)	C56	910
2.1.16	van prostaat	C61	2 367
2.1.17	van nier, behalve nierbekken	C64	871
2.1.18	van urineblaas	C67	1 112
2.1.19	van lymfatisch en bloedvormend weefsel	C81–C96	2 992
3	Ziekten van bloed, bloedbereidende organen en immuunstoornissen	D50–D89	367
4	Endocriene, voedings- en stofwisselingsziekten	E00–E90	4 317
4.1	suikerziekte (diabetes mellitus)	E10–E14	3 345
5	Psychische stoornissen	F00–F99	5 133
5.1	door gebruik van alcohol	F10	263
5.2	door gebruik drugs en vluchtige oplosmiddelen	F11–F16, F18–F19	18
6	Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	G00–H95	2 888
6.1	hersenvliesontsteking (meningitis)	G00–G03	83
6.2	ziekte van Parkinson	G20–G21	755
7	Ziekten van hart en vaatstelsel	I00–I99	49 191
7.1	ziekten v.d. kransvaten (ischemische hartziekten)	I20–I25	17 443
7.1.1	acuut hartinfarct	I21–I22	12 959
7.2	overige hartziekten	I30–I33, I39–I52	12 868
7.3	hersenvaatletsels (CVA)	I60–I69	12 184
8	Ziekten van de ademhalingsorganen	J00–J99	14 677
8.1	griep (influenza)	J10–J11	369
8.2	longontsteking (pneumonie)	J12–J18	6 559
8.3	chronische aandoeningen onderste luchtwegen (CARA)	J40–J47	6 753
8.3.1	astma	J45–J46	87
9	Ziekten van de spijsverteringsorganen	K00–K93	5 337
9.1	maagzweer en zweer aan twaalfvingerige en nuchtere darm	K25–K28	408
9.2	chronische leveraandoeningen	K70, K73–K74	823
9.2.1	onder invloed van alcohol	K70	496
10	Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	L00–L99	498
11	Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	M00–M99	812
11.1	reumatoïde artritis en artrose	M05–M06, M15–M19	242
12	Ziekten urinewegen en geslachtsorganen	N00–N99	2 809
12.1	ziekten van nier en urineleider	N00–N29	1 469
13	Complicaties van zwangerschap, bevalling en kraambed	O00–O99	18
14	Aandoeningen van de perinatale periode	P00–P96	531
15	Aangeboren afwijkingen	Q00–Q99	601
15.1	van zenuwstelsel	Q00–Q07	79
15.2	van hart en bloedvaten	Q20–Q28	179
16	Symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden	R00–R99	7 744
16.1	wiegendood (SIDS)	R95	25
16.2	onvolledig omschreven en onbekende oorzaken	R96–R99	4 885
17	Niet-natuurlijke doodsoorzaken	V01–Y89	5 169
17.1	ongevallen	V01–X59	3 345
17.1.1	vervoersongevallen	V01–V99	1 123
17.1.1.1	wegverkeersongevallen	*	1 085
17.1.2	accidentele val	W00–W19, X59	1 675
17.1.3	accidentele verdrinking	W65–W74	107
17.1.4	accidentele vergiftiging	X40–X49	123
17.2	zelfdoding	X60–X84	1 500
17.3	moord en doodslag	X85–Y09	180
17.4	gebeurtenissen opzet onbekend	Y10–Y34	30

* Lijst met bijbehorende ICD-10 codes op aanvraag verkrijgbaar.

Tabel 2
Overledenen naar 100 belangrijkste doodsoorzaken (ICD-10, 3-tekens), 2000

Nr.	ICD-code	Beldo	Omschrijving doodsoorzaak	Totaal	
				abs.	%
1	I21		Acuut myocardinfarct	12 898	9,18
2	C34		Kwaadaardige nieuwvorming van bronchus en long	8 553	6,09
3	I64		Beroerte, niet gespecificeerd als bloeding of infarct	7 692	5,47
4	J18		Pneumonie, organisme niet gespecificeerd	6 362	4,53
5	I50		Hartdecompensatie	5 908	4,20
6	J44		Overige chronische obstructieve longaandoening	5 133	3,65
7	F03	*	Niet gespecificeerde dementie	4 300	3,06
8	R99		Overige slecht omschreven en niet gespecificeerde oorzaken	3 908	2,78
9	I25		Chronische ischemische hartziekte	3 859	2,75
10	C50		Kwaadaardige nieuwvorming van mamma	3 452	2,46
11	C18		Kwaadaardige nieuwvorming van colon	3 389	2,41
12	I46		Hartstilstand	2 963	2,11
13	C80		Kwaadaardige nieuwvorming zonder gespecificeerde lokalisatie	2 468	1,76
14	E14		Niet gespecificeerde diabetes mellitus	2 386	1,70
15	C61		Kwaadaardige nieuwvorming van prostaat	2 367	1,68
16	R54	*	Seniliteit	2 030	1,44
17	C25		Kwaadaardige nieuwvorming van pancreas	1 767	1,26
18	C16		Kwaadaardige nieuwvorming van maag	1 719	1,22
19	I61		Intracerebrale bloeding	1 553	1,11
20	I71	*	Aneurysma en dissectie van aorta	1 477	1,05
21	I63		Cerebraal infarct	1 425	1,01
22	J43		Emfyseem	1 339	0,95
23	I70	*	Atherosclerose	1 331	0,95
24	I48		Atriumfibrillatie en -flutter	1 250	0,89
25	C15		Kwaadaardige nieuwvorming van oesofagus	1 225	0,87
26	N39	*	Overige aandoeningen van urinewegen	1 151	0,82
27	K92	*	Overige ziekten van spijsverteringsstelsel	1 136	0,81
28	C67		Kwaadaardige nieuwvorming van blaas	1 112	0,79
29	C85		Overige en niet gespecificeerde typen van non-Hodgkin-lymfoom	1 062	0,76
30	X59		Blootstelling aan niet gespecificeerde factor	940	0,67
31	C56		Kwaadaardige nieuwvorming van ovarium	910	0,65
32	I51		Complicaties en slecht omschreven hartziekten	899	0,64
33	I49		Overige hartritme stoornissen	874	0,62
34	C64		Kwaadaardige nieuwvorming van nier, behalve nierbekken	871	0,62
35	C71		Kwaadaardige nieuwvorming van hersenen (hersentumoren)	838	0,60
36	C20		Kwaadaardige nieuwvorming van rectum	791	0,56
37	R96		Overige plotse dood, oorzaak onbekend	782	0,56
38	A41	*	Overige sepsis	768	0,55
39	N18		Chronische nierinsufficiëntie	762	0,54
40	G20		Ziekte van Parkinson	747	0,53
41	I35	*	Niet-reumatische aortaklepaandoeningen	722	0,51
42	I69		Late gevolgen van cerebrovasculaire ziekten	711	0,51
43	G30	*	Ziekte van Alzheimer	679	0,48
44	I42		Cardiomyopathie	672	0,48
45	K56	*	Paralytische ileus en darmobstructie zonder hernia	647	0,46
46	X70		Opzettelijk zichzelf schade toebrengen door ophanging, wurging en verstikking	639	0,45
47	C90		Multipel myeloom en maligne neoplasmata van plasmacellen	618	0,44
48	C26		Kwaadaardige nieuwvorming van overige en slecht omschreven delen van spijsverteringsstelsel	615	0,44
49	E11		Niet-insuline-afhankelijke diabetes mellitus	585	0,42
50	I26	*	Longembolie	552	0,39
51	I34	*	Niet-reumatische mitralisklepaandoeningen	549	0,39
52	E86	*	Volumedepletie	546	0,39
53	K70		Alcoholische leverziekte	496	0,35
54	C22		Kwaadaardige nieuwvorming van lever en intrahepatische galwegen	478	0,34
55	I60		Subarachnoidale bloeding	476	0,34
56	C43		Maligne melanoom van huid	470	0,33
57	C92		Myeloïde leukemie	466	0,33
58	I10	*	Essentiële (primaire) hypertensie	421	0,30
59	K55	*	Vaataandoeningen van darm	409	0,29
60	W19		Niet gespecificeerde val	396	0,28
61	C45		Mesothelioom	389	0,28
62	J69	*	Pneumonitis door vaste stoffen en vloeistoffen	388	0,28
63	I20		Angina pectoris	388	0,28
64	L89	*	Decubitusulcus	386	0,27
65	N19		Niet gespecificeerde nierinsufficiëntie	385	0,27
66	E10		Insuline-afhankelijke diabetes mellitus	372	0,26
67	J11		Influenza, virus niet geïdentificeerd	368	0,26
68	F01	*	Vasculaire dementie	364	0,26
69	I38	*	Endocarditis, klep niet gespecificeerd	355	0,25
70	C91		Lymfatische leukemie	319	0,23
71	C54		Kwaadaardige nieuwvorming van corpus uteri	316	0,22
72	K74		Leverfibrose en levercirrose	314	0,22
73	I74	*	Arteriële embolie en trombose	313	0,22
74	G12	*	Spinale spieratrofie en verwante syndromen	312	0,22
75	C95		Leukemie van niet gespecificeerd celtype	305	0,22
76	C76		Kwaadaardige nieuwvorming van overige en slecht omschreven lokalisaties	304	0,22
77	I11	*	Hypertensieve hartziekte	285	0,20
78	J84	*	Overige interstitiële longziekten	281	0,20
79	K25		Ulcus ventriculi	277	0,20
80	K57	*	Divertikelziekte	271	0,19
81	F10		Psychische stoornissen en gedragsstoornissen door gebruik van alcohol	263	0,19
82	C53		Kwaadaardige nieuwvorming van cervix uteri	258	0,18
83	C32		Kwaadaardige nieuwvorming van larynx	252	0,18
84	K63	*	Overige darmziekten	250	0,18
85	K52	*	Overige niet-infectieuze gastro-enteritis en colitis	244	0,17
86	I24	*	Overige acute ischemische hartziekten	237	0,17
87	D43	*	Neoplasma met onzeker of onbekend gedrag van hersenen en centraal zenuwstelsel	235	0,17
88	D46	*	Myelodysplastisch syndroom	221	0,16
89	B99	*	Overige en niet gespecificeerde infectieziekten	200	0,14

Tabel 2 (slot)
Overledenen naar 100 belangrijkste doodsoorzaken (ICD-10, 3-tekens), 2000

Nr.	ICD-code	Beldo	Omschrijving doodsoorzaak	Totaal	
				abs.	%
90	G35	*	Multipale sclerose	197	0,14
91	R98		Overlijden buiten aanwezigheid van anderen	195	0,14
92	V47		Inzittende van auto gewond bij botsing met vast of stilstaand object	191	0,14
93	C49		Kwaadaardige nieuwvorming van overig bindweefsel en weke delen	190	0,14
94	C24		Kwaadaardige nieuwvorming van overige en niet gespecificeerde delen van galwegen	190	0,14
95	I67		Overige cerebrovasculaire ziekten	189	0,13
96	X81		Opzettelijk zichzelf schade toebrengen door sprong voor of liggend voor bewegend voorwerp	187	0,13
97	I72	*	Overige aneurysmata	182	0,13
98	R64	*	Cachexie	176	0,13
99	W10		Val op en van trappen en treden	175	0,12
100	K85	*	Acute pancreatitis	170	0,12
		*	Niet op Beldolijst		
			Totaal 100 belangrijkste doodsoorzaken, ICD-10, 3-tekenniveau	126 438	89,97
			waarvan 67 op Beldolijst	104 890	74,64
			waarvan 33 niet op Beldolijst	21 548	15,33
			Overige doodsoorzaken, ICD-10, 3-tekenniveau	14 089	10,03
			waarvan 300 op Beldolijst	6 975	4,96
			waarvan 474 niet op Beldolijst	7 114	5,06
			Totaal 874 doodsoorzaken op 3-tekenniveau	140 527	100,00
			waarvan 367 op Beldolijst	111 865	79,60
			waarvan 507 niet op Beldolijst	28 662	20,40

Overlevenden per generatie

Ron Tas

Van degenen die behoorden tot de generaties geboren halverwege de negentiende eeuw, werd minder dan de helft ouder dan 50. Van de generaties uit het begin van de twintigste eeuw heeft de helft de 75-jarige leeftijd bereikt. Het grootste deel van de toegenomen overlevingskans is toe te schrijven aan de sterftereductie die is opgetreden in de eerste jaren na de geboorte.

Met behulp van generatie-overlevingstafels kan voor generaties vanaf 1850 worden nagegaan welke sterfterisico's voor hen golden. Uit deze generatie-overlevingstafels kunnen overlevingscurven worden afgeleid, die voor afzonderlijke generaties het aandeel overlevenden op opeenvolgende leeftijden weergeven. Hierbij wordt alleen rekening gehouden met ontwikkelingen in de sterfte. Eventuele effecten van migratie blijven buiten beschouwing. Telkens uitgaande van de levendgeboren jongens dan wel meisjes is in *grafiek 1* per geslacht het verloop weergegeven van het percentage overlevenden bij verschillende leeftijden van verschillende generaties. Voor de generaties 1851–1855 tot en met 1911–1915 kan dit verloop (bijna) volledig in beeld worden gebracht. Voor de overige generaties moet worden volstaan met het verloop voor zover dit op dit moment is waar te nemen. Hierdoor worden de desbetreffende curven steeds korter.

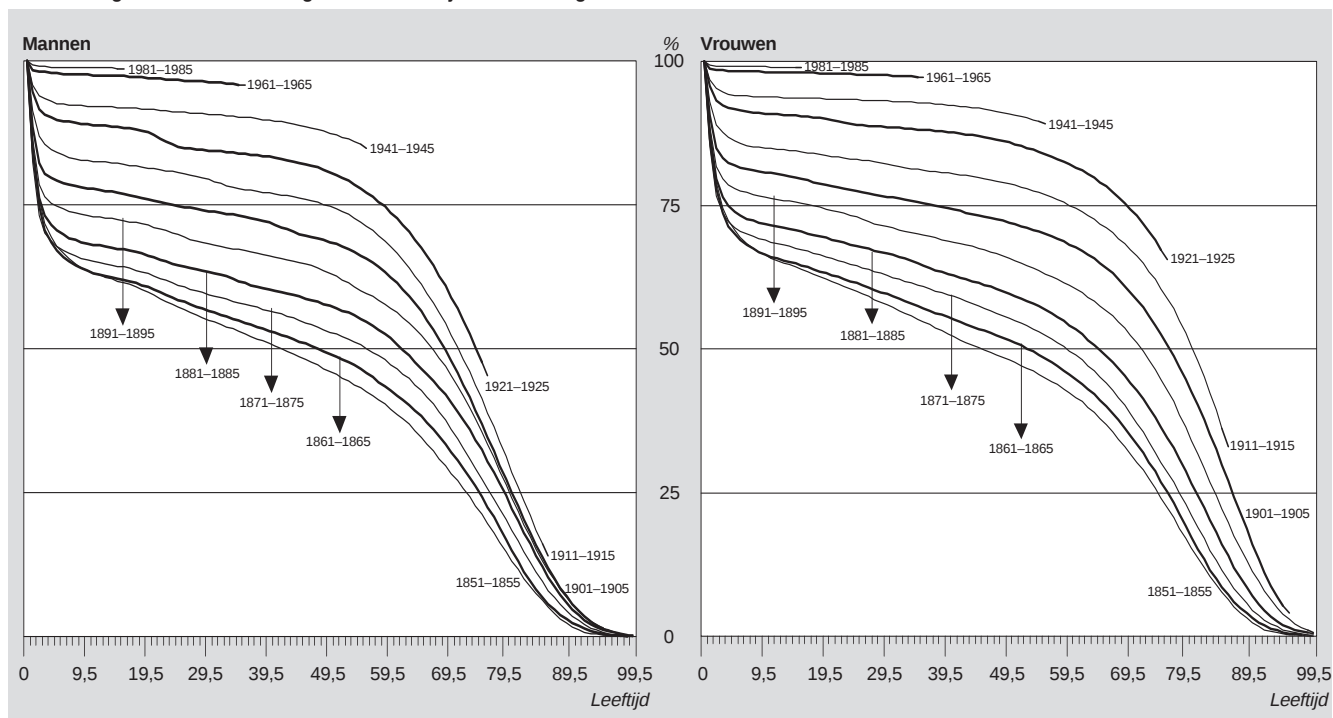
Dat het aandeel overlevenden op een gegeven leeftijd in de opeenvolgende generaties toeneemt komt in deze grafiek tot uiting in het naar boven schuiven van de curven. Hierbij valt op dat deze verschuiving grotendeels is toe te schrijven aan de sterftereductie in de eerste jaren na de geboorte. Zo bereikte van de in 1851–1855 levendgeboren jongens slechts iets meer dan 70 procent de 2,5-jarige leeftijd tegen 99 procent van degenen geboren in de periode 1981–1985. Voor de 5,5-jarige jongens is de verbe-

tering van het percentage overlevenden nog groter geweest (van 66 naar 99). Voor de levendgeboren meisjes liggen de percentages overlevenden over het algemeen genomen op een hoger niveau. Zo werden 75 van de 100 in 1851–1855 levendgeboren meisjes 2,5 jaar, tegen ruim 99 procent voor de generaties 1981–1985. Voor de oude generaties was de kindersterfte onder jongens aanzienlijk hoger dan onder meisjes, hetgeen de lagere overlevingspercentages voor jongens op de lage leeftijden verklaart. Bij de meer recente generaties is dit verschil nagenoeg verdwenen.

Duidelijk zichtbaar is de knik in de curve bij de mannen van generaties 1921–1925, als gevolg van de oorlogshandelingen in de jaren 1940–1945. Bij de vrouwen is dit nauwelijks te zien. Van deze generaties waren er op leeftijd 19,5 jaar van de mannen nog 88 procent in leven tegen 90 procent voor de vrouwen, een verschil van twee procent. Voor de 25,5-jarigen bedroegen de percentages 85 voor de mannen en 89 voor de vrouwen, een tweemaal zo groot verschil. Ook voor de generaties 1911–1915 bij de mannen is nog een lichte knik in de curve zichtbaar, op tien jaar hogere leeftijd.

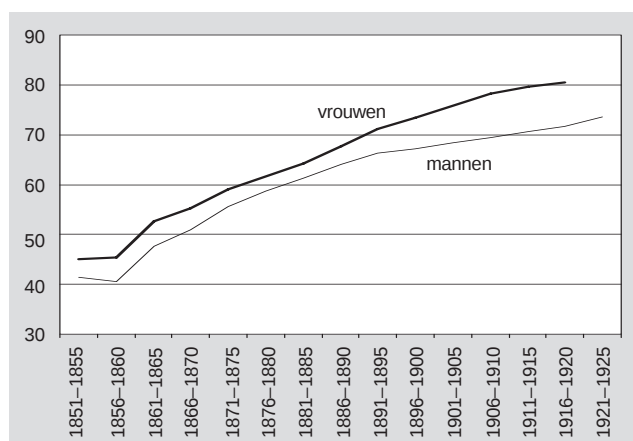
De curven voor de opeenvolgende generaties gaan na de eerste levensjaren steeds horizontaler lopen. Vooral voor vrouwen daalt de curve tot op hoge leeftijd maar weinig. Daarna nemen de overlevingskansen echter snel af, ook voor de meer recente generaties. De vorm van de curve wordt hoekiger, een verschijnsel dat wordt aangeduid als *'rectangularisatie'*. De kans op het bereiken van de 85,5-jarige leeftijd voor een levendgeboren jongen is bijna verdrievoudigd (van 5 procent voor de generaties 1851–1855 tot 14 procent voor de generaties 1911–1915).

1. Percentage overlevenden naar geslacht en leeftijd voor enkele generaties

Doordat het aandeel overlevenden voor opeenvolgende generaties toeneemt, neemt ook de mediane leeftijd toe. De mediane leeftijd is de leeftijd waarop de helft van de oorspronkelijke generatie nog in leven is. Van de generaties die halverwege de negentiende eeuw zijn geboren werd minder dan de helft 50 jaar (*grafiek 2*). Van de generaties uit het begin van de twintigste eeuw heeft de helft van de vrouwen de 80-jarige leeftijd bereikt; de helft van de mannen werd 70 jaar. Vanaf de generaties 1891–1895 neemt het verschil tussen mannen en vrouwen toe. Bij eerdere generaties was het verschil bijna 5 jaar in het voordeel van de vrouwen. Voor de generaties 1911–1915 was dit verschil al opgelopen tot 9 jaar. Hierna zijn de eerste tekenen zichtbaar van een lichte afname. In een later artikel zal nader worden ingegaan op dit verschil tussen mannen en vrouwen.

2. Mediane leeftijd van mannen en vrouwen per generatie

De sterke toename van de mediane leeftijd kan voor een belangrijk deel worden toegeschreven aan de sterke daling van de sterfte in de eerste levensjaren. Maar ook op hogere leeftijd heeft zich een duidelijke verbetering van de overlevingskansen voorgedaan. *Grafiek 3* laat zien dat van de vrouwen van de generaties 1841–1845 die de 20,5-jarige leeftijd bereikten, bijna 70 procent

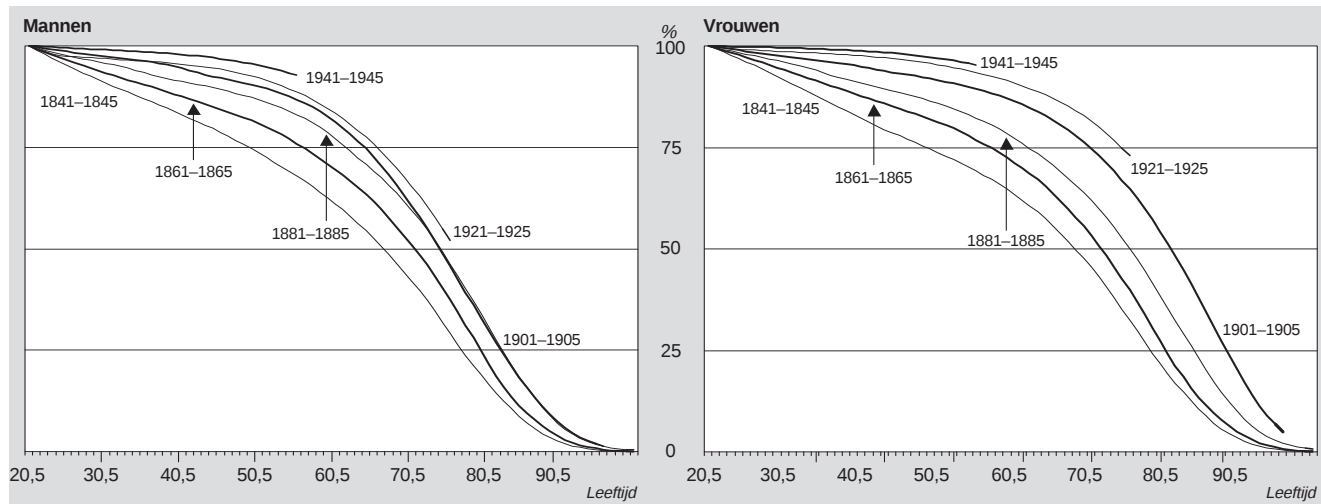
55,5 jaar of ouder werd. Bij de generaties 1941–1945 was dit 95 procent. Bij de mannen lagen de overlevingskansen lager. Van de 20,5-jarige mannen van de generaties 1841–1845 heeft 68 procent de 55,5-jarige leeftijd bereikt. Bij de generaties 1941–1945 was dit 93 procent.

Het aantal mannen dat een hoge leeftijd bereikt, is duidelijk toegenomen. *Grafiek 4* laat zien dat van de generaties van halverwege de negentiende eeuw slechts 5 procent ouder dan 85,5 jaar werd. Voor de generaties van het begin van de twintigste eeuw was dit toegenomen tot 14 procent. Deze toename is echter minder groot dan die van het percentage mannen dat de 65,5- resp. de 75,5-jarige leeftijd bereikt. Dit betekent dat de toename van het aantal ouderen meer wordt veroorzaakt door verlaging van de sterfte op jonge en middelbare leeftijd dan door verlaging van de sterfte op de hoogste leeftijden. Veel meer mensen dan vroeger worden oud, maar niet zo veel meer mensen worden heel oud. Er hebben zich enkele haperingen voorgedaan in de vooruitgang van de overlevingskansen. Duidelijk zichtbaar is de knik in de curve ten gevolge van de Spaanse griep in 1918 (bij de generaties 1916–1920) en die van de oorlog in 1940–1945 (bij de generaties 1941–1945). Eveneens is de achterblijvende ontwikkeling bij de oudere mannen van 75,5 jaar zichtbaar bij de generaties van na 1890, mede als gevolg van het roken. Voor alle leeftijden geldt dat de overlevingscurve van de vrouwen zich gunstiger heeft ontwikkeld dan die van de mannen.

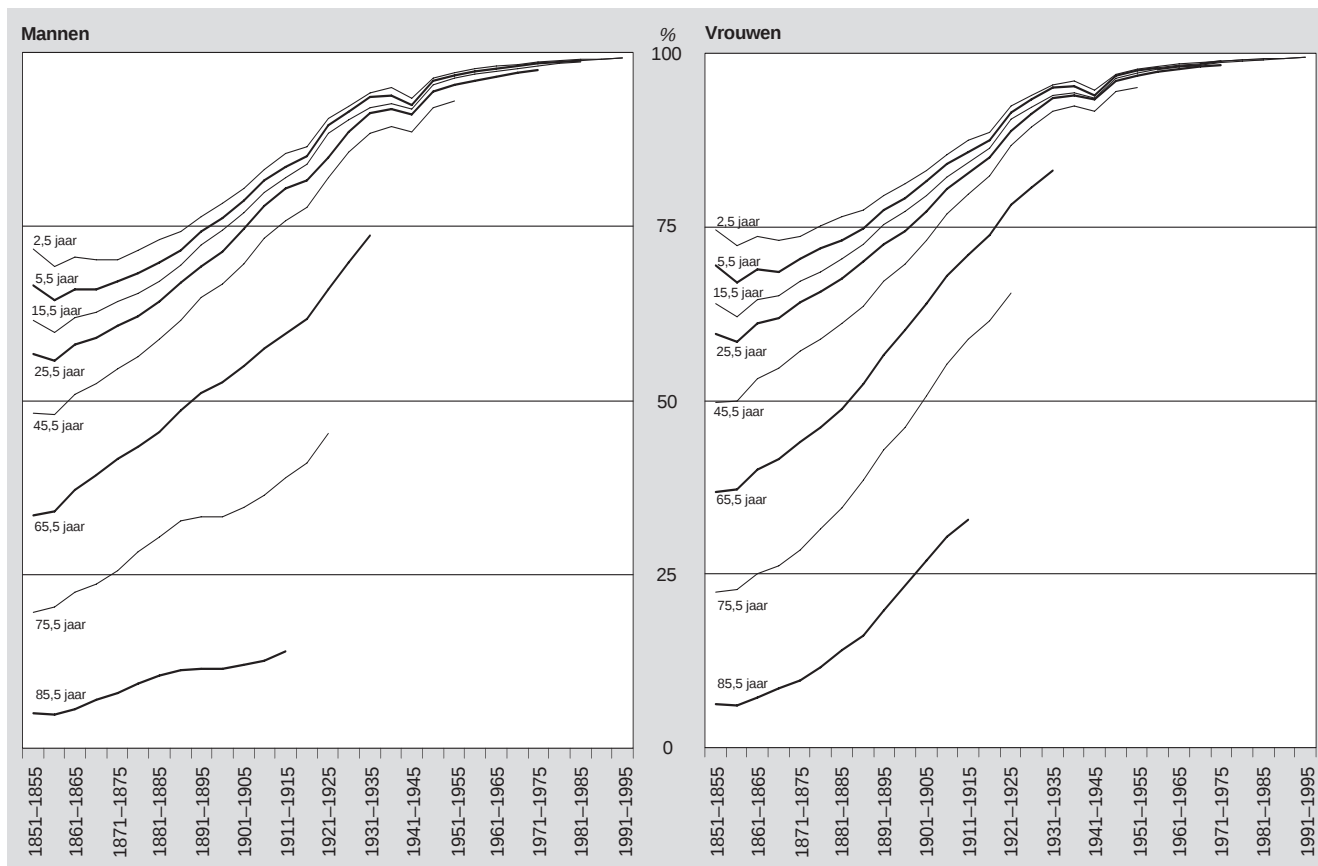
Literatuur

Tas, R.F.J., 1991, Generatie-overlevingstafels naar geslacht en leeftijd afgeleid uit waarnemingen over de periode 1860–1889. Maandstatistiek van de bevolking, juni 1991, blz. 15–26.

3. Percentage overlevenden naar geslacht en leeftijd vanaf 20,5 jaar voor enkele generaties

4. Percentage overlevenden naar geslacht en generatie voor enkele leeftijden

Ex-samenwoners

Liesbeth Steenhof en Carel Harmsen

In 2000 hebben ten minste 190 duizend personen hun relatie beëindigd. De meesten waren achter in de twintig en woonden niet-gehuwd samen. Zo'n 60 procent van de ex-samenwoners is verhuisd en ongeveer 7 procent is weer bij de ouders gaan wonen na verbreking van de relatie.

Inleiding

Op 1 januari 2000 waren er ruim 8 miljoen gehuwd en niet-gehuwd samenwonenden. Een deel van hen heeft hun relatie in 2000 beëindigd. Uit het Onderzoek Gezinsvorming blijkt dat het niet meer goed met elkaar kunnen praten of het botsen van beide karakters vaak als reden wordt genoemd om een relatie te beëindigen. Voor eenderde is het vreemdgaan van de partner een reden voor de relatieverbreking (De Graaf en Steenhof, 1999). De omvang van de groep (gehuwd of niet-gehuwd) samenwonenden die in een bepaald jaar hun relatie verbreekt, was tot op heden alleen bij benadering te schatten. Het aantal echtscheidingen per jaar is wel bekend; vaak ligt er echter een periode tussen het verbreken van de relatie en het daadwerkelijk uitspreken van de echtscheiding. Bij relatieverbreking van niet-gehuwd samenwonenden is uit de gemeentelijke gegevens van de burgerlijke stand niet op te maken dat sprake is van een relatieverbreking. In dit artikel worden, op basis van de huishoudensstatistiek, de omvang en de kenmerken van de groep samenwonenden die in 2000 hun relatie hebben verbroken, de zogenaamde ex-samenwoners, in kaart gebracht. In de bijlage wordt beschreven hoe tot de afbakening van deze groep in de huishoudensstatistiek is gekomen. Voor de volledigheid moet vermeld worden dat in dit artikel met samenwoners zowel gehuwd als niet-gehuwd samenwonenden bedoeld worden. Tenzij anders vermeld, gaat het hierbij zowel om paren van ongelijk geslacht als paren van gelijk geslacht

Minimaal 190 duizend ex-samenwoners

Omdat het aantal samenwoners dat uit elkaar is gegaan niet exact kan worden bepaald, moet worden volstaan met het vaststellen van een onder- en een bovengrens. Met de methode die in de bijlage beschreven wordt, ligt de bovengrens van het aantal ex-samenwoners op bijna 240 duizend personen. De ondergrens ligt ongeveer 50 duizend personen lager op zo'n 190 duizend. Het precieze aantal personen dat in 2000 hun relatie heeft verbroken, ligt hier naar verwachting tussen in. In het vervolg van dit artikel wordt de groep ex-samenwoners vooral aan de hand van de ondergrensgroep beschreven, dat wil zeggen de groep waarvan met een grote mate van zekerheid kan worden aangenomen dat ze werkelijk in 2000 hun samenwoonrelatie hebben beëindigd.

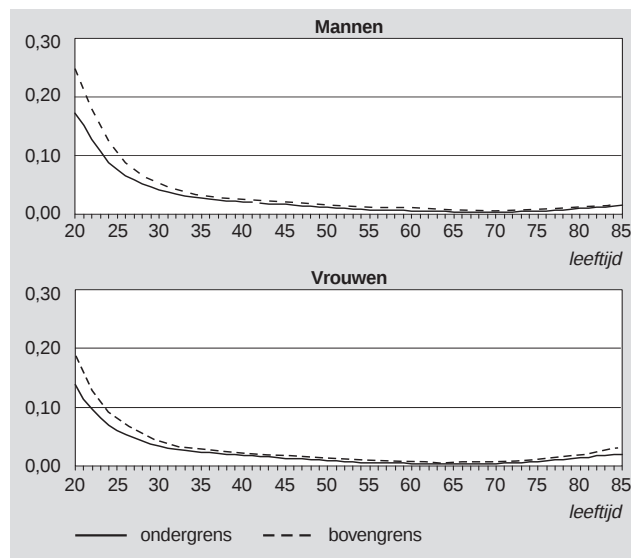
Hoe jonger hoe groter de kans op relatieverbreking

Over het algemeen geldt dat hoe jonger de samenwonenden zijn, hoe groter de kans is dat ze hun relatie verbreken (*grafiek 1*). Dit geldt zowel voor hetero- als homostellen, maar in *grafiek 1* is alleen de kans voor paren van verschillend geslacht weergegeven¹⁾. De doorgetrokken lijn in de grafiek betreft kansen voor de ondergrensgroep ex-samenwoners, de gestippelde lijn betreft kansen voor de bovengrensgroep. De echte kans op relatieverbreking zal hier waarschijnlijk tussenin liggen. Op 20-jarige leeftijd is de kans voor samenwonende mannen ongeveer 20 procent en voor samenwonende vrouwen van die leeftijd ligt deze kans iets daaron-

der. De kans voor samenwoners om een relatieverbreking mee te maken, gaat met het oplopen van de leeftijd sterk naar beneden. In de grafiek is te zien dat in de hoogste leeftijdscategorieën de kans op relatieverbreking weer iets oploopt. De verweduwdens zijn niet in deze analyse opgenomen, dus de oorzaak voor deze stijging kan niet aan het overlijden van een van de partners worden toegeschreven. Het gaat hier waarschijnlijk om stellen van wie een van de partners naar bijvoorbeeld een verpleegtehuis is gegaan.

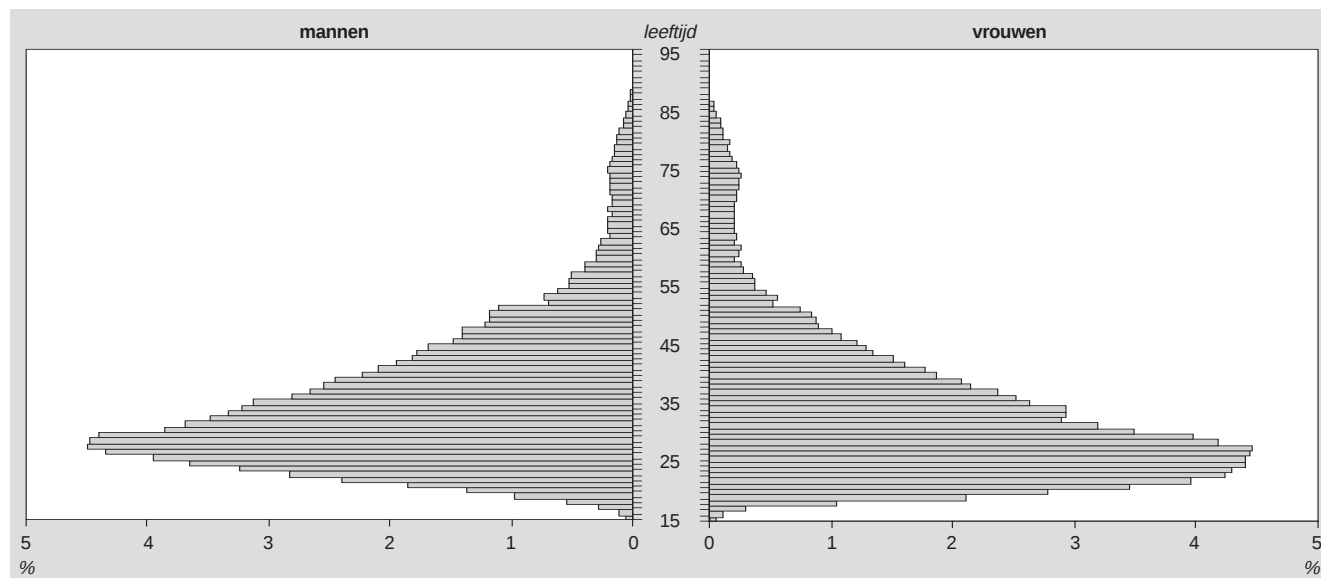
In *grafiek 2* is de leeftijdsverdeling van de groep ex-samenwoners te zien. De leeftijd waarop de meeste samenwoners uit elkaar gaan, ligt achter in de twintig. De oorzaak is niet dat op die leeftijd de kans op het verbreken van een relatie hoog is (zoals bleek uit *grafiek 1* ligt de kans op relatieverbreking voor deze leeftijdscategorieën maar tussen de 5 en 10 procent), maar dat er op die leeftijden veel samenwoners zijn. De meeste mensen gaan namelijk samenwonen als ze rond de 25 jaar zijn (Steenhof en Harmsen, 2002).

1. Kans op relatieverbreking voor heteroseksuele samenwonenden in 2000

¹⁾ De reden hiervoor is dat door de ex-samenwoners die met een partner van gelijk geslacht samenwoonden de kans op een relatieverbreking op jonge leeftijd voor de totale groep ex-samenwoners flink omhoog gaat. Het zou kunnen dat dit door de vervuiling van studenten komt (zie ook voetnoot 2). Vooral bij samenwoners van gelijk geslacht en juist in de jongere leeftijden zal het aandeel van studenten aanzienlijk zijn. Het aandeel studenten onder paren van verschillend geslacht zal veel kleiner zijn en daarom geeft de kans op relatieverbreking onder heteroseksuele paren waarschijnlijk een beter beeld van de werkelijke kans op relatieverbreking.

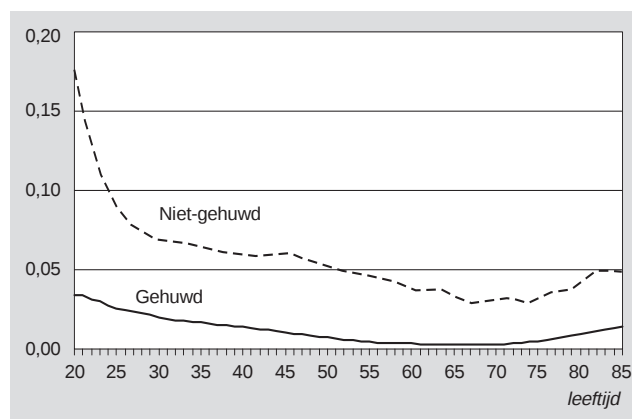
2. Procentuele leeftijdsverdeling voor ex-samenwoners, 1 januari 2000

Niet-gehuwde paren veel vaker uit elkaar

Voor niet-gehuwd samenwonenden van verschillend geslacht geldt dat zij een veel grotere kans hebben om een relatie te verbreken dan gehuwd samenwonenden van verschillend geslacht (*grafiek 3*). De kans voor niet-gehuwd samenwonenden om ex-samenwoner te worden, ligt gemiddeld zo'n 5 procentpunten hoger dan die voor gehuwd samenwonenden. Op lagere leeftijd is dit verschil nog veel groter, maar het gaat hier om relatief kleine aantallen. De kansen in *grafiek 3* betreffen de ondergrensgroep. Het gaat hier om het minimale verschil tussen gehuwde en niet-gehuwde samenwoners. Wanneer ook de bovengrensgroep in de vergelijking zou worden opgenomen dan geldt voor ex-samenwoners die gehuwd waren dat de kansen vrijwel gelijk blijven, maar voor ex-samenwoners die niet-gehuwd waren dat deze een stuk hoger zijn.

3. Kans op relatieverbreking voor heteroseksuele samenwonenden in 2000

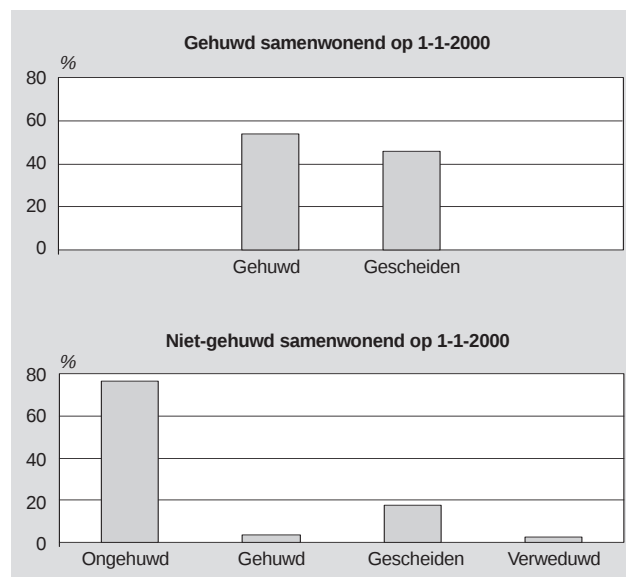

Maximaal eenderde was gehuwd samenwonend

Maximaal eenderde van alle ex-samenwoners woonde op 1 januari 2000 nog gehuwd samen. Dat komt neer op zo'n 70 duizend personen. Dit aantal komt goed overeen met het aantal scheidingen dat is uitgesproken in 2000. Volgens de echtscheidingsstatistiek zijn er in 2000 bijna 70 duizend echtscheidingen uitgesproken. Het betekent echter niet noodzakelijkerwijs dat deze scheidingen en relatieverbrekingen dezelfde personen betreffen. Vaak zit er een flinke periode tussen het verbreken van de relatie en het daadwerkelijk uitspreken van de echtscheiding. Dit blijkt ook uit *grafiek*

4. Hier is te zien dat van de ex-samenwoners die op 1 januari 2000 gehuwd samenwoonden iets meer dan de helft op 1 januari 2001 op papier nog getrouwd was. Dit zouden ook personen kunnen zijn die alweer met iemand anders zijn getrouwd, maar uit *grafiek 5* blijkt dat dit maar 1 procent van de gehuwde ex-samenwoners betreft.

4. Ex-samenwoners naar burgerlijke staat op 1-1-2001

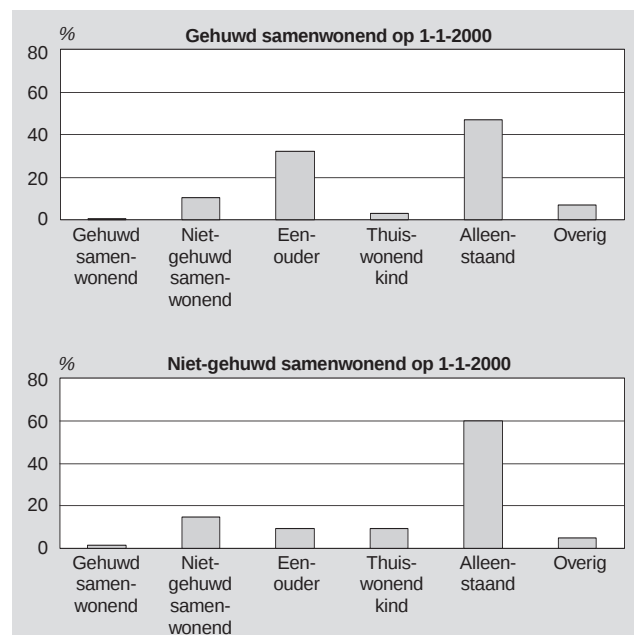
Van de totale groep ex-samenwoners woont bijna 15 procent een jaar later alweer met iemand anders samen. Bij de gehuwd samenwonenden ligt dit percentage iets lager, bij de niet-gehuwd samenwonenden iets hoger. Het betreft hier dan wel voornamelijk nieuwe niet-gehuwd samenwonenden.

Van de ex-samenwoners die op 1 januari 2000 niet-gehuwd samenwoonden, is zo'n driekwart ongehuwd (*grafiek 4*). Dit betekent dat een kwart in ieder geval al eerder een (gehuwde) samenwoonrelatie heeft gehad.

7 procent weer terug naar ouders

Uit *grafiek 5* blijkt dat zo'n 7 procent van de ex-samenwoners weer terugkeert naar het ouderlijk huis. Dit zijn voornamelijk personen die niet-gehuwd samenwoonden. Bij de niet-gehuwd sa-

5. Ex-samenwoners naar huishoudenspositie op 1-1-2001

menwonenden ligt dit percentage namelijk op 10 procent. Bij gehuwd samenwonenden gaat maar 3 procent terug naar het ouderlijk huis bij het verbreken van de samenwoonrelatie.

De grootste groep van de ex-samenwoners gaat een eenpersoons-huishouden voeren na de relatieverbreking, namelijk gemiddeld zo'n 55 procent. Bijna een op de vijf wordt eenouder door een relatieverbreking. Doordat de meeste kinderen binnen het huwelijk geboren worden, betreft het hier vooral gehuwd samenwonenden. Van de gehuwd samenwonenden wordt eenderde door relatieverbreking een-ouder. Van de niet-gehuwd samenwonenden is dit nog geen tiende.

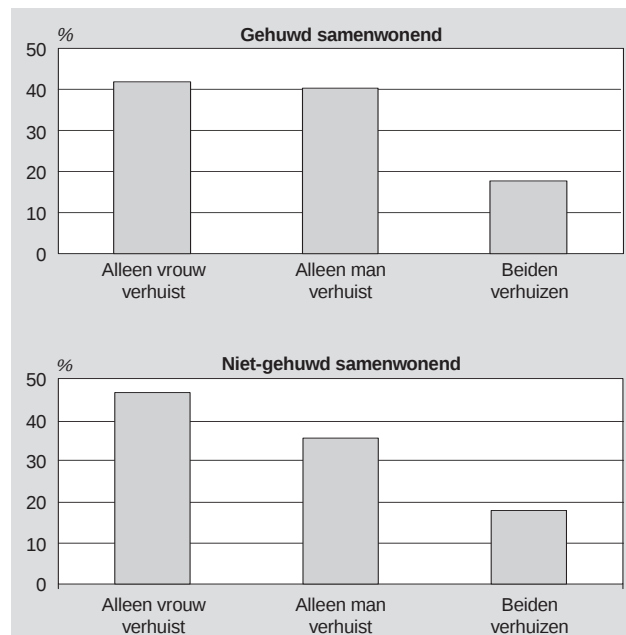
60 procent verhuist

Als samenwonenden hun relatie beëindigen dan moet minstens één van beiden nieuwe woonruimte gaan zoeken. Het blijkt dat slechts bij een op de vijf ex-samenwonende paren beide partners verhuizen. Dit betekent dat 60 procent van alle ex-samenwoners verhuist na de relatieverbreking. Als er maar één ex-partner verhuist dan is dit bij de (heteroseksuele) gehuwde samenwonenden ongeveer even vaak de man als de vrouw en bij (heteroseksuele) niet-gehuwde samenwonenden iets vaker de vrouw (*grafiek 6*). Bij gehuwd samenwonenden zijn er vaker dan bij niet-gehuwd samenwonenden kinderen betrokken. Vaak blijven zij na een scheiding bij de moeder wonen. Hierdoor zal bij gehuwd samenwonenden vaker alleen de man verhuizen na een relatieverbreking. Bij niet-gehuwde paren die uit elkaar gaan, zijn veel minder vaak kinderen betrokken. In de meeste gevallen zal de partner met het hoogste salaris dan in het (koop)huis blijven wonen. Dit is ook tegenwoordig nog vaak de man en hierdoor verhuist bij niet-gehuwde ex-partners vaker alleen de vrouw.

Bijna 15 procent paren van gelijk geslacht

Van alle paren die in 2000 uit elkaar zijn gegaan, bestond bijna 15 procent uit personen van gelijk geslacht²⁾. Zo'n 60 procent van deze paren bestond uit mannen. Het percentage paren van gelijk geslacht is veel hoger onder de ex-samenwoners dan onder het totaal aantal samenwoners op 1 januari 2000 namelijk bijna 15 procent van de ex-samenwoners tegen nog geen 1,5 procent van de totale groep samenwoners³⁾. Ook onder de groep van nieuwe samenwoners is gebleken dat hier het percentage paren van gelijk geslacht veel hoger ligt dan onder het totaal aantal samenwoners op 1 januari 2001 (Steenhof en Harmsen, 2002). Dit kan beteke-

6. Verhuisgedrag van ex-samenwoners in 2000

nen dat de groep van homoseksuele paren dynamischer is en vaker van partner wisselt dan paren van verschillend geslacht.

Literatuur

Graaf, A. de en L. Steenhof, 1999, Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945–1979: uitkomsten van het Onderzoek Gezinsvorming 1998. Maandstatistiek van de bevolking, december 1999, blz. 21–36.
 Israëls, Abby en Carel Harmsen 1999, Imputatiemodel voor jaarlijkse huishoudensstatistiek: Adressen met twee niet-in-gezinsverband levende personen. Interne notitie. CBS, Voorburg/Heerlen.
 Steenhof, Liesbeth en Carel Harmsen 2002, Nieuwe samenwoners. Maandstatistiek van de bevolking, februari 2002, blz. 7–11.

Bijlage

Huishoudensstatistiek als basis

De huishoudensstatistiek van het CBS vormt de basis voor de schatting van het aantal ex-samenwoners. In de huishoudensstatistiek wordt beschreven hoeveel huishoudens er in Nederland zijn en hoe deze verdeeld zijn over de huishoudentypen, zoals gehuwde paren, eenouderhuishoudens en eenpersoonshuishoudens. Deze huishoudentypen zijn gebaseerd op de plaats die de personen innemen binnen een huishouden, de zogenaamde huishoudenspositie. Er worden zeven huishoudensposities onderscheiden: gehuwd samenwonend, niet-gehuwd samenwonend, eenouder, kind, alleenstaand, overig lid en andere overigen.

Tot 1999 werd de huishoudensstatistiek volledig gebaseerd op de Enquête beroepsbevolking (EBB). In deze enquête wordt per jaar

²⁾ Deze paren van gelijk geslacht kunnen ook bestaan uit bijvoorbeeld studenten die samen op één adres wonen maar wel twee aparte huishoudens voeren. In de huishoudensstatistiek is in het imputatiemodel hier wel rekening mee gehouden, maar het is niet te voorkomen dat er iets van deze vervuiling optreedt.

³⁾ In een volgend nummer van de Maandstatistiek van de bevolking wordt uitgebreid aandacht besteed aan de beperking van het totale aantal en de beschrijving van de groep samenwoners van gelijk geslacht.

van zo'n 100 duizend adressen informatie verzameld over onder andere de huishoudenssamenstelling. Sinds 1999 is de jaarlijkse huishoudensstatistiek primair gebaseerd op informatie uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). De GBA bevat informatie over alle personen die bij de gemeentes in Nederland staan ingeschreven. Zo is dus bekend hoeveel personen er op een adres wonen en of deze personen familie zijn. Met deze informatie is de overgrote meerderheid van de huishoudens in kaart te brengen. De rest van de huishoudens, zo'n 13 procent, wordt geschat (geïmputeerd) op basis van informatie uit de EBB, het gaat hierbij om 7 procent van alle personen in de GBA (Israëls en Harmsen, 1999). De vernieuwde huishoudensstatistiek vormt de basis voor de berekening van het aantal samenwonende personen dat in 2000 hun relatie heeft verbroken, maar kan niet zonder meer gebruikt worden. De manier waarop de huishoudensposities namelijk geïmputeerd zijn, is in eerste instantie alleen geschikt om totalen te berekenen en niet om informatie op individueel niveau te verkrijgen. De imputaties van huishoudensposities brengen op individueel niveau fouten met zich mee, vooral omdat deze imputaties van de huishoudensposities niet gebaseerd zijn op de huishoudensposities van het jaar ervoor of het jaar erna. Als twee personen volgens de imputatie het ene jaar samenwoonden en het volgende jaar niet, is het niet zeker dat hun relatie verbroken is. Het is ook mogelijk dat de imputatie in het eerste jaar niet goed was (en dat ze toen dus wel op hetzelfde adres woonden, maar geen samenwonend paar vormden) of dat de imputatie in het tweede jaar fout was (en ze dus nog steeds samenwoonden). Het is zelfs mogelijk dat de imputatie in beide jaren fout was.

Afbakening ex-samenwoners

Om de groep ex-samenwoners te kunnen afbakenen in de huishoudensstatistiek zijn verschillende groepen onderscheiden. De personen die op grond van verandering van huishoudenspositie in de huishoudensstatistiek te beschouwen zijn als ex-samenwoners, zijn te verdelen in twee groepen: een kleine groep personen met een geïmputeerde huishoudenspositie en een grote groep personen met een niet-geïmputeerde huishoudenspositie. De personen met een niet-geïmputeerde huishoudenspositie worden verondersteld echte ex-samenwoners te zijn. De personen met een geïmputeerde huishoudenspositie zijn onder te verdelen in een groep met juist geïmputeerde huishoudensposities en een groep met fout geïmputeerde huishoudensposities. Het is moeilijk om deze groepen te onderscheiden, want vaak is niet te achterhalen wat goed en wat fout is. Om toch een onderscheid te maken, is verondersteld dat de huishoudensposities in beide jaren juist zijn wanneer een persoon (gehuwd of niet-gehuwd) samenwoonde op 1 januari 2000 en een jaar later niet samenwoont en als zijn of haar toenmalige partner op 1 januari 2001 op een ander adres woont dan de persoon in kwestie.

Ook onder personen die op 1 januari 2000 en 1 januari 2001 samenwoonden, bevonden zich ex-samenwoners, ook als ze in beide jaren een niet-geïmputeerde huishoudenspositie hebben. Zij hebben in de loop van 2000 hun oude samenwoonrelatie beëindigd en zijn voor het begin van het nieuwe jaar weer met een nieuwe samenwoonrelatie begonnen. Deze personen zijn te onderscheiden van de personen die nog steeds met dezelfde partner samenwonen doordat zij op 1 januari 2001 niet op hetzelfde adres wonen als de personen met wie ze een jaar eerder samenwoonden. Dan zijn er ook nog personen die op 1 januari 2000 en op 1 januari 2001 als samenwonend bestempeld zijn en van wie de huishoudenspositie in 2001 geïmputeerd is en van wie de toenmalige partner op 1 januari 2001 niet op hetzelfde adres woonde. Er is verondersteld dat dit ook ex-samenwoners zijn. De personen die behoren tot deze vier groepen ex-samenwoners vormen een ondergrens van het totaal aantal werkelijke ex-samenwoners. Er is verondersteld dat dit zeker ex-samenwoners zijn. Deze groepen zijn schematisch weergegeven in *schema 1*.

Er zijn nog meer mensen die in 2000 hun samenwoonrelatie hebben verbroken, maar die zijn niet te onderscheiden in de huishoudensstatistiek. Dit zijn bijvoorbeeld personen die op 1 januari 2000

Schema 1

Ondergrens ex-samenwoners (op basis van huishoudensstatistiek)

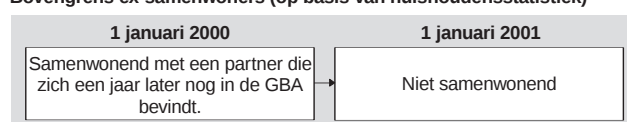
¹⁾ Huishoudenspositie moet in minstens één van beide jaren geïmputeerd zijn.

²⁾ Tenzij beide partners verhuisd zijn van één ander adres.

bestempeld zijn als niet-samenwonend en een jaar later als samenwonend en die in beide jaren een fout geïmputeerde huishoudenspositie hebben. Een ander voorbeeld wordt gevormd door de personen die op 1 januari 2000 en 2001 bestempeld zijn als niet samenwonend en van wie de huishoudenspositie in 2000 fout geïmputeerd is. Er is voor deze personen niet te achterhalen welke imputatie fout is. Om toch tot een bovengrens te komen voor het aantal samenwonende personen dat in 2000 zijn relatie heeft verbroken, is uitgegaan van alle gedefinieerde ex-samenwoners uit de huishoudensstatistiek (*schema 2*).

Schema 2

Bovengrens ex-samenwoners (op basis van huishoudensstatistiek)

Dit artikel gaat vooral over de groep ex-samenwonende personen die hun relatie hebben beëindigd en niet over de groep ex-samenwonende personen van wie de relatie is geëindigd doordat één van de partners is overleden. Deze groep van verweduwden zijn dan ook buiten de analyse gelaten. Er is verondersteld dat alle op 1 januari 2000 samenwonende personen van wie de partner op 1 januari 2001 niet meer in de GBA aanwezig is, verweduwd zijn. Op deze wijze wordt een kleine fout gemaakt in het aantal ex-samenwoners, doordat ook de ex-samenwoners van wie de ex-partner naar het buitenland is verhuisd buiten beschouwing worden gelaten. Deze fout is maximaal 6 duizend personen, omdat het aantal gehuwde verweduwden in 2000 zo'n 59 duizend personen betrof en het aantal ex-samenwoners met een ex-partner die op 1 januari 2001 niet meer in de GBA aanwezig is zo'n 65 duizend personen betrof.

Wanneer de verweduwden ook tot de groep van de ex-samenwoners zouden worden gerekend dan ligt de ondergrens van de totale groep op ongeveer 247 duizend personen en de bovengrens op zo'n 303 duizend personen.

Illegalen in Nederland

Els Hoogteijling

Deze bijdrage geeft een korte samenvatting van een recent door het CBS uitgevoerde raming van het aantal illegalen. Aan deze raming ligt een synthese van door derden uitgevoerde studies en onderzoeken ten grondslag. Het aantal illegalen ligt naar schatting tussen 46 en 116 duizend. Deze brede onzekerheidsmarge hangt samen met de aard van de beschikbare informatie. Het volledige rapport waarop deze bijdrage is gebaseerd, is beschikbaar op de CBS-website (www.cbs.nl).

Inleiding

Het CBS verstrekt periodiek informatie over het officiële inwonertal van Nederland. Dit aantal heeft betrekking op de bevolking die in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) is geregistreerd. Niet iedereen die in Nederland woont, kan zich echter laten inschrijven. De GBA geeft dus geen informatie over de niet-geregistreerde bevolking, die voor een groot deel bestaat uit personen die illegaal in Nederland verblijven. In deze bijdrage wordt uiteengezet hoe het aantal illegalen in Nederland is geraamd. Het volledige rapport, 'Raming van het aantal niet in de GBA geregistreerden', is beschikbaar op de CBS-website (www.cbs.nl).

In deze studie worden alle niet-Nederlanders die zonder geldige verblijfsvergunning vier maanden of langer in Nederland verblijven tot de illegalen gerekend. Deze op een demografische indeling gebaseerde definitie sluit niet volledig aan bij wat in het algemeen als een illegaal wordt beschouwd. Toepassing van de demografische definitie betekent dat ook personen uit de EU-landen die geen verblijfsvergunning hebben tot de illegalen worden gerekend, hoewel ze een verblijfsvergunning krijgen als ze die aanvragen. Oost-Europeanen die korte tijd in Nederland verblijven en zonder geldige werkvergunning arbeid verrichten, worden daarentegen vaak als 'illegalen' beschouwd, maar worden volgens de demografische definitie alleen tot de illegalen gerekend als ze vier maanden of langer onafgebroken in Nederland verblijven.

Ramingsmethode

Het aantal illegalen in Nederland is geraamd door gegevens uit verschillende bronnen te combineren. Gegevens over legale vreemdelingen zijn gecombineerd met gegevens over afgewezen asielaanvragen en verwijderingen van illegale vreemdelingen. Om de raming op basis van deze synthese te kunnen uitvoeren, zijn een aantal aanvullende veronderstellingen gemaakt. Deze veronderstellingen zijn zo goed mogelijk onderbouwd met beschikbare gegevens en bevindingen van andere onderzoekers.

Bij de raming worden illegale vreemdelingen ingedeeld naar hun land van herkomst. Er worden vijf groepen herkomstlanden onderscheiden, waarvoor afzonderlijke deelramingen worden gemaakt. De eerste groep bestaat uit de traditionele immigratielanden Turkije en Marokko. De belangrijkste herkomstlanden van asielzoekers (Afghanistan, Irak, Iran, Somalië en het voormalige Joegoslavië) vormen de tweede groep. De derde groep wordt gevormd door de

landen waarmee Nederland belangrijke historische banden heeft: Indonesië en Suriname. De vierde groep bestaat uit alle overige mogelijke herkomstlanden van illegalen. Dit zijn alle niet eerder genoemde niet-westerse landen plus enkele specifieke westerse landen, te weten Polen, de voormalige Sovjet-Unie en voormalig Tsjecho-Slowakije. De vijfde en laatste groep bestaat uit de overige westerse landen, waaronder de landen van de Europese Unie. Het bovengenoemde onderzoeksrapport geeft meer informatie over de gemaakte veronderstellingen per groep.

Het is niet mogelijk om per groep van herkomstlanden betrouwbare puntschattingen te maken van het aantal illegalen. Daarvoor ontbreken voldoende betrouwbare gegevens. Door gegevens uit verschillende bronnen te combineren kan wel een raming worden gemaakt, maar de uitkomst daarvan is afhankelijk van de gebruikte veronderstellingen. Zo spelen bij de raming van het aantal illegalen uit Turkije en Marokko de veronderstellingen over de opnamecapaciteit van de legale herkomstgroep een belangrijke rol. Door voor elke veronderstelling een lage en een hoge variant te hanteren, kan een onder- en een bovengrens worden geraamd. De veronderstellingen zijn zo gekozen dat het onwaarschijnlijk kan worden geacht dat het werkelijke aantal illegalen buiten het schattingsinterval ligt. De raming van het aantal illegalen heeft een statistisch karakter. De ramingen voor de onderscheiden landengroepen zijn wel betrouwbaar, maar ze mogen niet worden verbijzonderd naar kleinere deelpopulaties.

Uitkomsten

De raming voor het totaal aantal illegalen wordt verkregen door de ramingen voor de verschillende herkomstlanden bij elkaar op te tellen (staat). Het totaal aantal illegalen blijkt dan tussen 46 duizend (de lage variant) en 116 duizend (de hoge variant) te liggen. In de lage variant is ongeveer de helft van hen afkomstig uit de traditionele arbeidsmigratielanden Turkije en Marokko, een kwart uit Afghanistan, Irak, Iran, Somalië en het voormalige Joegoslavië en een kwart uit de overige herkomstlanden.

Raming van het totaal aantal illegalen in Nederland, 1 januari 2001

	Lage variant	Hoge variant
x 1 000		
Afkomsig uit:		
Arbeidsmigratielanden	24,1	48,3
Asiellanden	10,9	41,1
Voormalige Rijksdelen	1,1	5,5
Overige herkomstlanden	10,3	20,6
Totaal	46,5	115,6

Bron

Hoogteijling, E.M.J., 2002, Raming van het aantal niet in de GBA geregistreerden. (<http://www.cbs.nl>).

Jaarcijfers

Bevolkingsstatistieken in StatLine

StatLine

In toenemende mate zijn cijfers van het CBS beschikbaar via internet. Via internet kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle publicaties die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u bevolkingscijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over bevolking te vinden. De snelste manier om deze cijfers te vinden, is als volgt. Ga naar de openingspagina van de CBS homepage (www.cbs.nl) en druk op de knop 'StatLine' aan de rechterzijde. U krijgt dan een scherm waarin u een zoekopdracht kunt geven (*figuur 1*). Als u op 'thema' klikt, krijgt u een scherm met de themastructuur binnen StatLine te zien, de 'StatLine Webselector' (*figuur 2*).

Binnen de Webselector kunt via de themastructuur snel gegevens over bevolking opvragen. Door op het plusje voor 'Mens en maatschappij' te klikken, komt u bij 'Bevolking' terecht. Als u vervolgens op 'Bevolking' klikt, krijgt u een lijst met publicaties en submappen (*figuur 3*). In de submappen vindt u informatie over bijvoorbeeld de samenstelling van de bevolking, geboorte en immigratie en emigratie.

Ter illustratie is in *figuur 3* de publicatie 'Bevolking; kerncijfers' geselecteerd. In het rechterdeel van de Webselector ziet u vervolgens een overzicht van de onderwerpen in deze publicatie. Hier kunt u door de tabbladen 'Onderwerpen' en 'Jaar' te selecteren uw eigen tabel samenstellen. Als u uw tabel heeft samengesteld, drukt u op 'Gegevens tonen' onderaan het scherm. U krijgt nu de

tabel op het scherm te zien. Uiteraard kunt u deze tabel afdrucken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Be- waar tabel in ander formaat') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel op te slaan in excel-formaat of enig ander formaat.

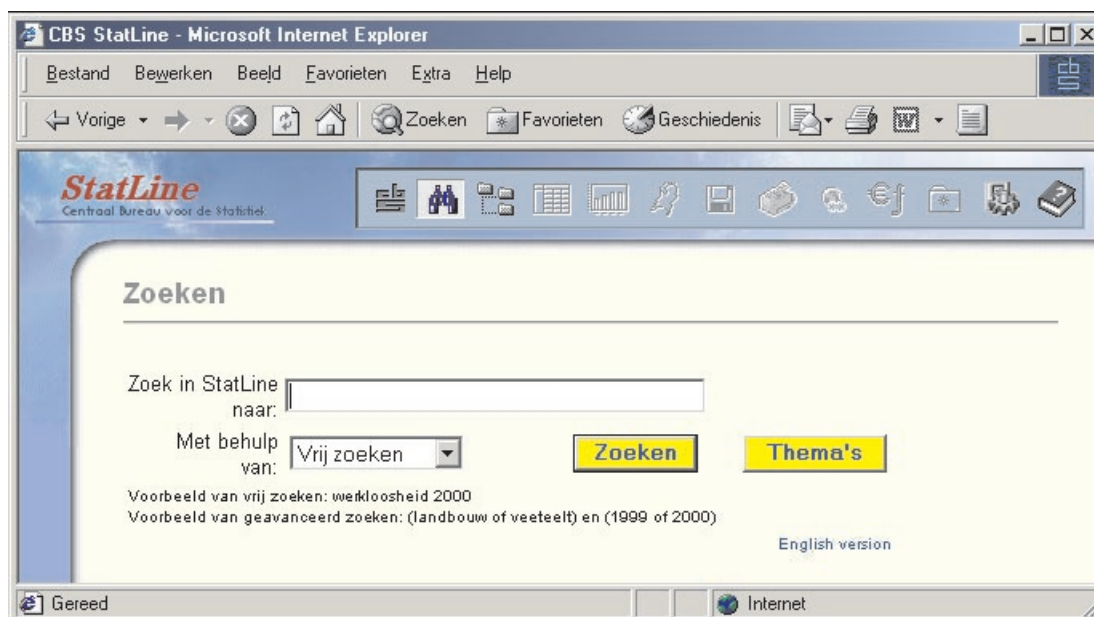
Wat kunt u in StatLine vinden?

Er zijn een groot aantal StatLinepublicaties met bevolkingscijfers gemaakt. De meeste vindt u onder de kop 'Bevolking' (*figuur 3*). Er zijn publicaties beschikbaar met kerncijfers van de bevolking, maandcijfers van de bevolking, regionale cijfers, cijfers over de bevolking naar samenstelling, huishoudens, geboorte, sterfte en doodsoorzaken, huwen, scheiden en verduwen, verhuizingen, immigratie en emigratie, allochtonen, asielverzoeken, wijzigingen van nationaliteit en diverse prognoses. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder 'Bevolking' ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal' in de publicaties 'Regionaal statistisch bestand' en 'Statistisch bestand gemeenten'.

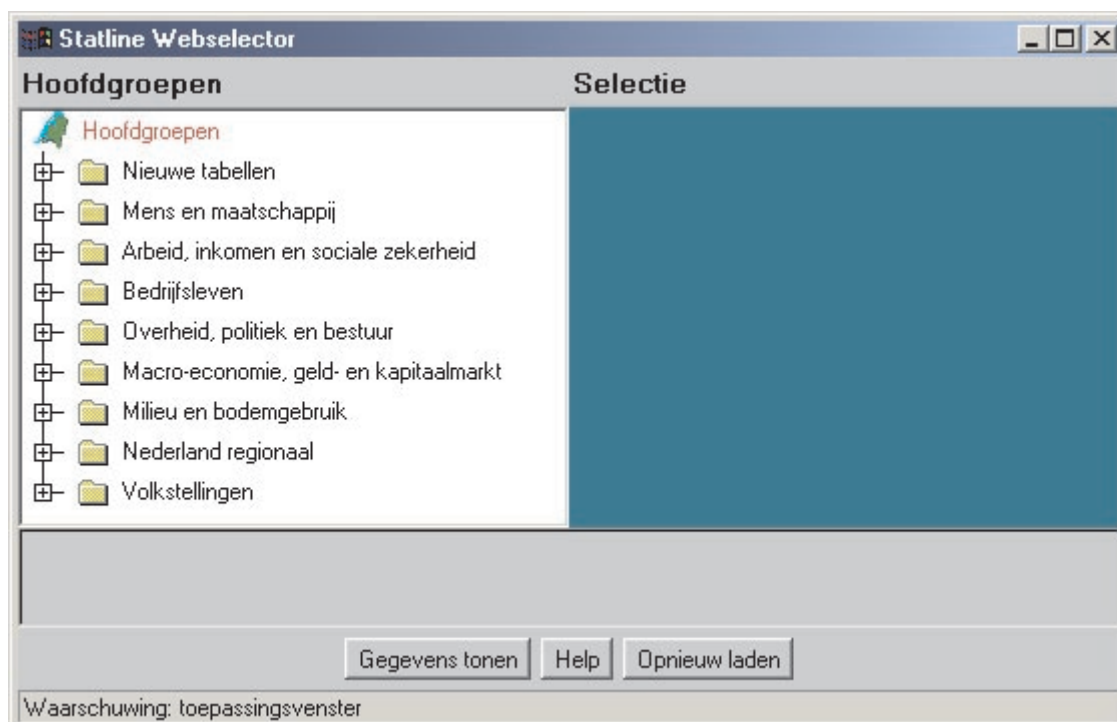
In de afgelopen periode verschenen in Statline:

Maand- en jaarcijfers, januari 2002 (voorlopig)
Bevolkingsontwikkeling per gemeente, januari 2002 (voorlopig)
Leeftijdsofbouw per gemeente, 1 januari 2002 (voorlopig)
Sterfte
Bevolking: leeftijd, nationaliteit
Huwelijksjubilea
Periode-overlevingstafels, vanaf 1860
Geboorte: herkomstgroepering moeder
Allochtonen; huishoudenpositie 2001 (voorlopig)
Verkiezingen TK: Uitslagen Tweede Kamer per verkiezing 1918–1998

1. Zoeken in StatLine

2. StatLine Webselector

3. Bevolking in StatLine

The screenshot displays the StatLine web application interface. On the left, under the heading "Hoofdgroepen", is a tree view of population categories. "Bevolking" is expanded, showing sub-items like "Historie bevolking", "Bevolking: kerncijfers" (highlighted), "Bevolking: maand- en jaarcijfers", "Samenstelling", "Huishoudens", "Geboorte", "Sterfte en doodsoorzaken", "Huwten, scheiden en verweduwen", "Verhuizingen", "Immigratie en emigratie", "Allochtonen", "Asielverzoeken", "Wijzigingen van nationaliteit", "Prognose", "Regionaal", "Onderzoek gezinsvorming", "Gezondheid", "Welzijn", "Leefsituatie bevolkingsgroepen", and "Mobiliteit van personen". On the right, under the heading "Selectie", the selected category "Bevolking: kerncijfers" is shown with two tabs: "Onderwerpen" (active) and "Jaar". The "Onderwerpen" tab lists sub-topics: "Bevolking naar geslacht", "Bevolking naar burgerlijke staat", "Bevolking naar leeftijd", "Allochtonen" (highlighted in red), "Particuliere huishoudens", "Bevolking in institutionele huishoudens", "Bevolkingsgroei", and "Bevolkingsdichtheid". At the bottom, a text box provides information about "Allochtonen op 1 januari", stating that CBS counts people as non-Dutch if they are at least 15 years old and born abroad, with a distinction between those born in the Netherlands and those born abroad. Below this text are three buttons: "Gegevens tonen", "Help", and "Opnieuw laden". A warning message "Waarschuwing: toepassingsvenster" is visible at the very bottom.

Allochtonen op 1 januari.
Het CBS rekent personen tot de allochtonen als ten minste één ouder in
het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen
personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie).

Gegevens tonen Help Opnieuw laden

Waarschuwing: toepassingsvenster

Sterfte naar doodsoorzaak, 1999 en 2000

Technische toelichting

De gegevens over sterfte naar doodsoorzaak hebben betrekking op de overledenen onder de geregistreerde bevolking van Nederland.

Het aantal overledenen wordt getoond per belangrijke primaire doodsoorzaak (Beldolijst) naar leeftijd en geslacht. De tekst van deze 'Beldolijst' (Belangrijke doodsoorzaken) is ontstaan uit een samenvoeging van de vorige CBS 'Beldolijst' en de 'European shortlist' van Eurostat (Europees statistisch bureau in Luxemburg).

De basis voor de classificatie en codering zoals gebruikt bij de sterfte naar doodsoorzaak is de Tiende Revisie van de International Classification of Diseases, Injuries and Causes of Death (ICD-10, World Health Organisation (WHO)). De Nederlandse vertaling van deze classificatielijst is tot stand gekomen in een samenwerking tussen CBS, SIG Zorginformatie en LISV.

De leeftijd is de leeftijd die men heeft bereikt op de laatste verjaardag. Dit wijkt af van de meeste andere demografische cijfers waar de leeftijd per 31 december wordt bepaald.

De informatie die het CBS ontvangt is niet in alle gevallen volledig. In die gevallen maakt het CBS een schatting van de ontbrekende gegevens.

Achtergrondinformatie

De gegevens worden verkregen via het wettelijk verplichte meldingssysteem, waarbij de behandelend of lijkschauwend geneeskundige de doodsoorzaakverklaring, het B-formulier, tezamen met de overlijdensverklaring (de A-verklaring) aan de ambtenaar van de Burgerlijke Stand van de overlijdensgemeente doet toekomen.

Deze doodsoorzaakverklaring, die de arts uitsluitend ten behoeve van de statistiek opstelt, wordt vervolgens naar het Centraal Bureau voor de Statistiek gezonden.

Evenals in vorige jaren zijn de richtlijnen van de WHO (World Health Organisation) voor classificatie en codering, zo veel mogelijk opgevolgd.

Er wordt uitsluitend gepubliceerd over primaire doodsoorzaken. Per overledene worden maximaal drie secundaire doodsoorzaken toegekend. Het coderen volgens de richtlijnen van de WHO (World Health Organisation) houdt in dat slechts één ziekte of gebeurtenis als primaire doodsoorzaak kan worden aangemerkt, namelijk de ziekte of de gebeurtenis waarmee de keten van gebeurtenissen die tot de dood leidde, een aanvang nam. Men spreekt hierbij wel van de onderliggende ziekte of het grondlijden. Gevolgen of complicaties hiervan worden meestal als secundaire doodsoorzaak beschouwd, evenals andere ziekten die ten tijde van het overlijden aanwezig waren en soms tot de dood hebben bijgedragen. Bij een zogenaamde niet-natuurlijke dood (dood door externe oorzaken) wordt vrijwel altijd de gebeurtenis als primaire doodsoorzaak aangemerkt en het ontstane letsel als secundaire doodsoorzaak. Vooral wanneer er sprake is van meerdere oorzaken kan het onderscheid tussen primaire en secundaire doodsoorzaken moeilijk zijn. Er is dan steeds een verantwoorde keuze gemaakt met inachtneming van de door de WHO (World Health Organisation) opgestelde regels en voorschriften. Men is daarbij uiteraard afhankelijk van de door de arts verstrekte informatie. In een aantal gevallen wordt dan ook bij onduidelijkheid schriftelijk of telefonisch navraag gedaan.

Artikel 'De lijst van belangrijke doodsoorzaken nader bekeken'

Op pagina 7 t/m 13 van deze maandstatistiek wordt in het artikel 'De lijst belangrijke doodsoorzaken 1999 en 2000 nader bekeken' uitgebreid ingegaan op de Beldolijst.

Tabel 1
Aantal overledenen naar doodsoorzaak en geslacht, 1999 en 2000

Doodsoorzaak ¹⁾	1999			2000		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
Totaal alle doodsoorzaken	140 487	68 872	71 615	140 527	68 773	71 754
Infectieuze en parasitaire ziekten	1 634	814	820	1 630	788	842
w.o.						
tuberculose	120	65	55	91	49	42
nekkrimp (meningokokkeninfecties)	48	26	22	42	22	20
virale hepatitis	49	28	21	49	36	13
aids	137	117	20	132	106	26
Nieuwvormingen	39 129	21 419	17 710	38 805	21 172	17 633
w.o.						
kwaadaardige nieuwvormingen	38 146	20 987	17 159	37 746	20 718	17 028
w.o.						
van lip, mond en keel	519	331	188	533	364	169
van slokdarm (oesophagus)	1 154	818	336	1 225	871	354
van maag	1 715	1 040	675	1 719	1 031	688
van dikke darm (colon)	3 457	1 661	1 796	3 389	1 634	1 755
van endeldarm (rectum) en anus	961	546	415	911	506	405
van lever en intrahepatische galwegen	499	305	194	478	279	199
van galblaas en galwegen	318	106	212	317	125	192
van alvleesklier (pancreas)	1 776	808	968	1 767	846	921
van strottehoofd (larynx)	210	176	34	252	202	50
van luchtpijp(-vertakkingen) en long	8 725	6 589	2 136	8 559	6 297	2 262
melanoom van huid	488	269	219	470	279	191
van borst	3 704	38	3 666	3 452	27	3 425
van baarmoederhals	253		253	258		258
van baarmoederlichaam	401		401	400		400
van eierstok	928		928	910		910
van prostaat	2 388	2 388		2 367	2 367	
van nier, behalve nierbekken	858	504	354	871	516	355
van urineblaas	1 154	806	348	1 112	798	314
van lymfatisch en bloedvormend weefsel	2 980	1 554	1 426	2 992	1 597	1 395
Ziekten van bloed, bloedbereidende organen en immuniteitsstoornissen	397	141	256	367	154	213
Endocriene, voedings-, stofwisselingsziekten	4 413	1 627	2 786	4 317	1 598	2 719
w.o.						
suikerziekte (diabetes mellitus)	3 308	1 294	2 014	3 345	1 318	2 027
Psychische stoornissen	4 941	1 361	3 580	5 133	1 464	3 669
w.o.						
door gebruik van alcohol	238	179	59	263	195	68
door gebruik van drugs en vluchtige oplosmiddelen	10	9	1	18	13	5
Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	3 209	1 417	1 792	2 888	1 265	1 623
w.o.						
hersenvliesontsteking	77	38	39	83	46	37
ziekte van Parkinson	934	465	469	755	364	391
Ziekten van hart en vaatstelsel	49 594	23 997	25 597	49 191	23 638	25 553
w.o.						
ziekten van de kransvaten (ischemische hartziekten)	18 304	10 432	7 872	17 443	9 921	7 522
w.o.						
acuut hartinfarct	13 457	7 633	5 824	12 959	7 291	5 668
overige hartziekten	12 356	5 463	6 893	12 868	5 689	7 179
hersenvaatletsels (CVA)	12 409	4 811	7 598	12 184	4 702	7 482
Ziekten van de ademhalingsorganen	14 369	7 447	6 922	14 677	7 708	6 969
w.o.						
griep (influenza)	261	104	157	369	127	242
longontsteking (pneumonie)	6 488	2 652	3 836	6 559	2 841	3 718
chronische aandoeningen onderste luchtwegen (CARA)	6 740	4 187	2 553	6 753	4 206	2 547
w.o.						
astma	95	34	61	87	39	48
Ziekten van de spijsverteringsorganen	5 081	2 220	2 861	5 337	2 312	3 025
w.o.						
maagzweer en zweer aan twaalfvingerige en nuchtere darm	384	168	216	408	172	236
chronische leveraandoeningen	782	491	291	823	510	313
w.o.						
onder invloed van alcohol	459	313	146	496	333	163
Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	554	141	413	498	120	378
Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	913	279	634	812	229	583
w.o.						
reumatoïde artritis en artrose	288	67	221	242	45	197
Ziekten van urinewegen en geslachtsorganen	2 739	1 085	1 654	2 809	1 137	1 672
w.o.						
ziekten van nier en urineleider	1 420	606	814	1 469	659	810
Complicaties van zwangerschap, bevalling, kraambed	19		19	18		18
Aandoeningen van de perinatale periode	518	297	221	531	292	239
Aangeboren afwijkingen	609	314	295	601	309	292
w.o.						
van zenuwstelsel	98	48	50	79	34	45
van hart en bloedvaten	150	89	61	179	100	79

Tabel 1 (slot)
Aantal overledenen naar doodsoorzaak en geslacht, 1999 en 2000

Doodsoorzaak ¹⁾	1999			2000		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
Symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden	7 179	3 298	3 881	7 744	3 564	4 180
w.o.						
wiegendood (SIDS)	27	10	17	25	17	8
onvolledig omschreven en onbekende oorzaken	4 516	2 561	1 955	4 885	2 732	2 153
Niet-natuurlijke doodsoorzaken	5 189	3 015	2 174	5 169	3 023	2 146
w.o.						
ongevallen	3 336	1 775	1 561	3 345	1 827	1 518
w.o.						
vervoersongevallen	1 154	849	305	1 123	832	291
w.o.						
wegverkeersongevallen	1 105	810	295	1 085	801	284
accidentele val	1 736	598	1 138	1 675	635	1 040
accidentele verdrinking	91	73	18	107	73	34
accidentele vergiftiging	95	80	15	123	98	25
zelfdoding	1 517	1 015	502	1 500	999	501
moord en doodslag	203	144	59	180	120	60
gebeurtenissen opzet onbekend	55	41	14	30	17	13

¹⁾ Doodsoorzaken volgens de 10e revisie van de ICD (1992–1994).

Tabel 2
Aantal overledenen naar doodsoorzaak en leeftijd, 1999

Doodsoorzaak ¹⁾	0 jaar	1–4 jaar	5–14 jaar	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar	65–74 jaar	75–84 jaar	85 jaar en ouder
Totaal alle doodsoorzaken	1 048	220	287	786	1 454	3 173	7 504	13 032	27 757	45 130	40 096
Infectieuze en parasitaire ziekten	28	20	15	19	42	84	117	132	286	491	400
w.o.											
tuberculose	–	–	2	2	1	3	2	12	26	48	24
nekkrimp (meningokokkeninfecties)	9	13	6	5	2	2	1	2	3	2	3
virale hepatitis	–	1	–	1	2	5	9	11	9	11	–
aids	–	–	–	1	23	52	44	14	3	–	–
Nieuwvormingen	4	35	46	89	274	1 078	3 317	6 215	10 822	11 719	5 530
w.o.											
kwaadaardige nieuwvormingen	1	32	45	88	269	1 064	3 279	6 147	10 639	11 354	5 228
w.o.											
van lip, mond en keel	–	–	–	1	4	20	91	132	135	100	36
van slokdarm (oesophagus)	–	–	–	1	2	17	139	239	347	294	115
van maag	–	–	–	–	6	39	119	228	457	565	301
van dikke darm (colon)	–	–	–	1	17	36	217	487	909	1 120	670
van endeldarm (rectum) en anus	–	–	–	2	3	21	79	143	245	307	161
van lever en intrahepatische galwegen	–	2	–	4	4	10	28	77	175	150	49
van galblaas en galwegen	–	–	–	–	2	2	14	44	94	116	46
van alvleesklier (pancreas)	–	–	–	–	5	27	162	290	503	578	211
van strottehoofd (larynx)	–	–	–	–	–	2	29	48	53	60	18
van luchtpijp(-vertakkingen) en long	–	–	–	1	14	200	770	1 724	3 017	2 460	539
melanoom van huid	–	–	–	5	24	57	76	87	108	94	37
van borst	–	–	–	–	44	232	558	683	771	872	544
van baarmoederhals	–	–	–	2	8	33	43	22	57	70	18
van baarmoederlichaam	–	–	–	–	–	8	24	61	90	127	91
van eierstok	1	–	1	1	8	26	97	171	259	251	113
van prostaat	–	–	–	–	–	1	26	146	611	995	609
van nier, behalve nierbekken	–	–	2	–	2	21	81	168	288	217	79
van urineblaas	–	–	–	–	2	6	35	126	301	419	265
van lymfatisch en bloedvormend weefsel	–	10	24	26	37	105	241	420	774	924	419
Ziekten van bloed, bloedbereidende organen en immuniteitsstoornissen	1	5	1	3	4	12	19	21	35	108	188
Endocriene, voedings-, stofwisselingsziekten	21	4	16	12	26	88	193	351	763	1 490	1 449
w.o.											
suikerziekte (diabetes mellitus)	–	1	2	1	12	58	161	307	664	1 218	884
Psychische stoornissen	–	3	6	4	15	59	84	118	295	1 584	2 773
w.o.											
door gebruik van alcohol	–	–	–	–	5	36	61	71	41	22	2
door gebruik van drugs en vluchtige oplosmiddelen	–	–	–	–	3	5	1	1	–	–	–
Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	30	16	20	34	51	103	184	255	555	1 084	877
w.o.											
hersenvliesontsteking	7	5	2	2	4	4	8	7	16	16	6
ziekte van Parkinson	–	–	–	–	–	1	3	19	131	489	291
Ziekten van hart en vaatstelsel	12	11	13	43	171	647	1 852	3 575	9 712	17 871	15 687
w.o.											
ziekten van de kransvaten (ischemische hartziekten)	–	–	–	4	44	288	910	1 791	4 361	6 598	4 308
w.o.											
acuut hartinfarct	–	–	–	4	41	252	792	1 396	3 200	4 701	3 071
overige hartziekten	7	6	5	27	60	182	448	736	1 893	3 984	5 008
hersenvaatletsels (CVA)	3	1	6	7	36	123	316	597	1 967	4 792	4 561
Ziekten van de ademhalingsorganen	6	7	12	21	26	79	187	595	2 391	5 353	5 692
w.o.											
griep (influenza)	1	–	2	1	1	5	6	11	22	94	118
longontsteking (pneumonie)	3	4	5	9	14	31	56	141	582	2 113	3 530
chronische aandoeningen onderste luchtwegen (CARA)	–	–	3	7	6	32	101	370	1 600	2 811	1 810
w.o.											
astma	–	–	1	4	3	4	7	15	16	27	18
Ziekten van de spijsverteringsorganen	5	11	5	5	34	134	347	413	816	1 578	1 733
w.o.											
maagzweer en zweer aan twaalfvingerige en nuchtere darm	–	–	–	1	2	4	12	22	67	131	145
chronische leveraandoeningen	–	–	–	–	9	71	211	187	149	119	36
w.o.											
onder invloed van alcohol	–	–	–	–	7	56	157	121	72	38	8
Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	–	–	–	1	3	2	5	10	52	175	306
Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	1	1	1	6	13	17	37	54	145	302	336
w.o.											
reumatoïde artritis en artrose	–	–	–	–	–	–	6	13	45	101	123
Ziekten van urinewegen en geslachtsorganen	2	–	1	3	8	12	39	78	313	1 022	1 261
w.o.											
ziekten van nier en urineleider	2	–	1	2	8	10	33	58	206	521	579
Complicaties van zwangerschap, bevalling, kraambed	–	–	–	2	9	7	1	–	–	–	–
Aandoeningen van de perinatale periode	515	1	–	1	–	–	–	–	–	1	–
Aangeboren afwijkingen	356	32	13	17	28	23	41	61	26	10	2
w.o.											
van zenuwstelsel	74	7	–	5	4	2	3	2	1	–	–
van hart en bloedvaten	91	12	2	3	8	11	7	6	5	4	1

Tabel 2 (slot)
Aantal overledenen naar doodsoorzaak en leeftijd, 1999

Doodsoorzaak ¹⁾	0 jaar	1–4 jaar	5–14 jaar	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar	65–74 jaar	75–84 jaar	85 jaar en ouder
Symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden	47	24	36	79	133	241	463	740	1 052	1 575	2 789
w.o.											
wiegendood (SIDS)	27	–									
onvolledig omschreven en onbekende oorzaken	19	21	35	76	127	234	442	716	937	1 098	811
Niet-natuurlijke doodsoorzaken	20	50	102	447	617	587	618	414	494	767	1 073
w.o.											
ongevallen	16	47	81	286	273	222	247	201	316	632	1 015
w.o.											
vervoersongevallen	7	12	60	244	192	125	124	99	129	112	50
w.o.											
wegverkeersongevallen	7	8	59	240	182	119	113	95	122	112	48
accidentele val	3	4	3	10	15	27	62	67	140	473	932
accidentele verdrinking	1	21	8	7	10	11	9	10	7	7	–
accidentele vergiftiging	–	2	–	9	30	30	14	5	3	2	–
zelfdoding	–	–	12	123	273	305	316	188	153	99	48
moord en doodslag	2	3	8	32	55	44	33	14	9	1	2
gebeurtenissen opzet onbekend	1	–	–	2	9	13	14	6	6	3	1

¹⁾ Doodsoorzaken volgens de 10e revisie van de ICD (1992–1994).

Tabel 3
Aantal overledenen naar doodsoorzaak en leeftijd, 2000

Doodsoorzaak ¹⁾	0 jaar	1–4 jaar	5–14 jaar	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar	65–74 jaar	75–84 jaar	85 jaar en ouder
Totaal alle doodsoorzaken	1 059	221	263	838	1 334	3 127	7 534	13 184	27 165	45 742	40 060
Infectieuze en parasitaire ziekten	30	16	10	12	41	90	112	124	277	503	415
w.o.											
tuberculose	–	–	1	–	1	2	7	9	16	37	18
nekkrimp (meningokokkeninfecties)	12	8	4	6	1	2	1	4	3	–	1
virale hepatitis	–	–	–	–	–	10	14	7	13	4	1
aids	–	–	–	–	20	57	38	11	3	3	–
Nieuwvormingen	7	35	65	105	278	1 027	3 277	6 166	10 631	11 722	5 492
w.o.											
kwaadaardige nieuwvormingen	5	31	59	102	269	1 002	3 230	6 056	10 421	11 373	5 198
w.o.											
van lip, mond en keel	–	–	–	1	3	21	89	143	140	95	41
van slokdarm (oesophagus)	–	–	–	2	3	22	135	256	361	320	126
van maag	–	–	–	2	4	45	123	231	474	542	298
van dikke darm (colon)	–	–	–	1	12	31	225	488	847	1 148	637
van endeldarm (rectum) en anus	–	–	–	–	3	14	71	152	232	284	155
van lever en intrahepatische galwegen	–	–	2	–	6	15	46	79	131	159	40
van galblaas en galwegen	–	–	–	1	2	4	19	48	93	96	54
van alvleesklier (pancreas)	–	–	–	1	3	35	115	288	523	591	211
van strottehoofd (larynx)	–	–	–	–	–	2	36	59	64	67	24
van luchtpijp (-vertakkingen) en long	–	–	–	–	11	160	756	1 627	3 001	2 462	542
melanoom van huid	–	–	–	5	25	45	78	97	106	74	40
van borst	–	–	–	3	30	221	505	625	719	826	523
van baarmoederhals	–	–	–	–	13	32	51	27	53	54	28
van baarmoederlichaam	–	–	–	–	1	4	27	47	99	115	107
van eierstok	–	–	2	1	7	25	94	175	233	278	95
van prostaat	–	–	–	–	–	1	17	165	605	998	581
van nier, behalve nierbekken	–	2	1	–	–	15	92	160	267	240	94
van urineblaas	–	–	–	–	1	9	57	121	260	435	229
van lymfatisch en bloedvormend weefsel	–	8	15	39	63	86	209	429	755	941	447
Ziekten van bloed, bloedbereidende organen en immuuniteitsstoornissen	1	5	4	5	8	8	11	15	38	100	172
Endocriene, voedings-, stofwisselingsziekten	10	18	8	15	29	66	171	368	698	1 469	1 465
w.o.											
suikerziekte (diabetes mellitus)	–	1	–	3	11	45	148	326	617	1 208	986
Psychische stoornissen	–	2	10	11	17	63	100	128	295	1 548	2 959
w.o.											
door gebruik van alcohol	–	–	–	–	8	40	71	77	46	17	4
door gebruik van drugs en vluchtige oplosmiddelen	–	–	–	1	1	7	8	1	–	–	–
Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	24	19	23	36	47	82	175	239	464	949	830
w.o.											
hersenvliesontsteking	5	1	1	2	3	5	14	7	19	18	8
ziekte van Parkinson	–	–	–	–	–	–	4	14	121	365	251
Ziekten van hart en vaatstelsel	10	11	14	50	151	646	1 841	3 638	9 323	17 908	15 599
w.o.											
ziekten van de kransvaten (ischemische hartziekten)	–	–	–	4	42	281	900	1 731	4 088	6 371	4 026
w.o.											
acuut hartinfarct	–	–	–	4	39	243	773	1 396	3 026	4 601	2 877
overige hartziekten	8	7	4	25	51	154	433	839	1 954	4 224	5 169
hersenvaatletsels (CVA)	–	2	9	10	32	134	331	615	1 873	4 698	4 480
Ziekten van de ademhalingsorganen	11	9	14	17	24	73	223	655	2 406	5 652	5 593
w.o.											
griep (influenza)	1	–	1	–	4	2	15	15	36	103	192
longontsteking (pneumonie)	6	6	6	10	9	22	61	161	629	2 298	3 351
chronische aandoeningen onderste luchtwegen (CARA)	2	3	4	3	7	26	115	405	1 530	2 882	1 776
w.o.											
astma	1	1	3	2	3	7	5	12	16	25	12
Ziekten van de spijsverteringsorganen	7	4	6	5	31	154	373	453	839	1 734	1 731
w.o.											
maagzweer en zweer aan twaalfvingerige en nuchtere darm	–	–	1	–	–	5	14	21	63	156	148
chronische leveraandoeningen	–	–	–	–	4	87	203	191	189	125	24
w.o.											
onder invloed van alcohol	–	–	–	–	3	74	161	125	89	39	5
Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	–	–	1	–	–	4	4	14	42	153	280
Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	1	1	–	4	9	15	29	51	136	290	276
w.o.											
reumatoïde artritis en artrose	–	–	–	–	–	1	5	13	40	83	100
Ziekten van urinewegen en geslachtsorganen	1	2	–	5	7	20	42	99	316	1 031	1 286
w.o.											
ziekten van nier en urineleider	1	2	–	5	6	14	30	78	217	517	599
Complicaties van zwangerschap, bevalling, kraambed	–	–	–	2	11	5	–	–	–	–	–
Aandoeningen van de perinatale periode	530	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–
Aangeboren afwijkingen	352	25	17	23	21	35	38	42	32	14	2
w.o.											
van zenuwstelsel	57	3	3	1	3	3	1	3	5	–	–
van hart en bloedvaten	109	10	5	8	10	14	5	5	7	6	–

Tabel 3 (slot)
Aantal overledenen naar doodsoorzaak en leeftijd, 2000

Doodsoorzaak ¹⁾	0 jaar	1–4 jaar	5–14 jaar	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar	65–74 jaar	75–84 jaar	85 jaar en ouder
Symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden	56	23	16	82	122	242	471	725	1 189	1 873	2 945
w.o.											
wiegendood (SIDS)	25	–									
onvolledig omschreven en onbekende oorzaken	30	22	16	80	119	233	446	689	1 080	1 282	888
Niet-natuurlijke doodsoorzaken	19	51	74	466	538	597	667	467	479	796	1 015
w.o.											
ongevallen	11	49	66	313	258	230	272	229	313	664	940
w.o.											
vervoersongevallen	2	12	46	276	175	126	127	97	118	107	37
w.o.											
wegverkeersongevallen	2	9	45	268	173	121	120	93	115	105	34
accidentele val	2	3	3	5	16	22	69	82	142	476	855
accidentele verdrinking	–	22	5	2	5	11	21	15	12	9	5
accidentele vergiftiging	–	–	–	13	35	38	14	7	6	9	1
zelfdoding	–	–	5	108	229	312	348	214	140	96	48
moord en doodslag	3	1	3	36	38	47	31	9	4	7	1
gebeurtenissen opzet onbekend	1	–	–	4	7	3	8	2	1	4	–

¹⁾ Doodsoorzaken volgens de 10e revisie van de ICD (1992–1994).

Maandcijfers

Technische toelichting

De gegevens over de *bevolking*, met uitzondering van asielzoekers, hebben betrekking op personen die in de basisadministratie van de Nederlandse gemeenten als ingezetene zijn opgenomen (de 'de jure' bevolking). In principe wordt iedereen die voor onbepaalde tijd in Nederland woonachtig is, opgenomen in de basisadministratie van de gemeente waar men woont resp. waar men de meeste malen overnacht (de gemeente van inschrijving of woon-gemeente). De gegevens van een individu vormen tezamen een *persoonslijst*.

Geborenen worden geteld naar de gemeente waar de moeder (eventueel de vader) als ingezetene is ingeschreven. De opgenomen gegevens over de *levendgeborenen* hebben betrekking op alle bij de gemeente aangegeven geborenen die enig teken van leven hebben vertoond, ongeacht de zwangerschapsduur. Daar waar levendgeborenen worden onderscheiden naar *rangnummer* wordt, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, bedoeld het rangnummer van de levendgeborene uit de moeder (en dus niet dat uit het bestaande huwelijk).

Een kind wordt *buitenechtelijk* genoemd als de moeder op het moment van de bevalling niet gehuwd is of als ze uiterlijk 307 dagen vóór de bevalling verweduwd of gescheiden is.

Overledenen worden eveneens geteld naar de gemeente van inschrijving en niet naar de gemeente van overlijden. De vermelde *leeftijd* is, met uitzondering van de overleden kinderen beneden 1 jaar, het verschil tussen het kalenderjaar van overlijden en dat van geboorte.

De statistiek van de *buitenlandse migratie* heeft betrekking op alle personen die aangifte doen van het feit dat zij zich in Nederland vestigen of Nederland verlaten.

Immigranten zijn zij voor wie de verwachte verblijfsduur in Nederland in het halfjaar volgend op de vestiging ten minste vier maanden bedraagt. Voor de emigratie geldt dat de verwachte verblijfsduur in het buitenland in het jaar volgend op het vertrek ten minste acht maanden bedraagt.

Administratieve correcties worden gevormd door de opnemingen in respectievelijk afvoeringen uit de gemeentelijke persoonsregisters anders dan door geboorte, sterfte, vestiging, vertrek of gemeente-grenswijzigingen. Het grootste deel van de administratieve correcties betreft de verwerking van of het vertrek van personen die deze gebeurtenis niet hebben gemeld bij de gemeentelijke autoriteiten of de hervestiging die daarna plaatsvindt.

Onder *binnenlandse migratie* wordt verstaan iedere woonplaatswisseling binnen Nederland die leidt tot verandering van gemeente van inschrijving. Veranderingen van inschrijvingsgemeente die in verband met grenswijziging tussen, respectievelijk samenvoeging van, gemeenten in de bevolkingsadministratie worden geregistreerd, worden niet als binnenlandse migratie beschouwd.

Verhuizingen binnen een gemeente behoren tot de statistiek van de *binnengemeentelijke verhuizingen*.

De gegevens over de *huwelijksluiting* zijn geteld naar de gemeente waar de huwelijksvoltrekking voor de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft plaatsgehad en hebben betrekking op huwelijken waarvan ten minste één der huwelijkspartners als ingezetene in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente is opgenomen, ongeacht het land waar het huwelijk is gesloten.

Per 1 januari 1998 is in Nederland het *geregistreerd partnerschap* ingevoerd. De registratie van het partnerschap in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) is mogelijk voor paren van gelijk en van verschillend geslacht.

Echtscheidingen betreffen de door een rechter uitgesproken echtscheidingsvonnissen en hebben betrekking op echtscheidingen waarvan ten minste één van de betrokkenen als ingezetene in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente is opgenomen, ongeacht het land waar het huwelijk is ontbonden. De datum van echtscheiding is de datum waarop dit vonnis bij de burgerlijke stand wordt ingeschreven. Voor huwelijken die in Nederland zijn gesloten is dat de burgerlijke stand in de gemeente waar het huwelijk werd voltrokken. Huwelijken die in het buitenland zijn gesloten en in Nederland zijn geregistreerd, kunnen in Nederland worden ontbonden door inschrijving van het echtscheidingsvonnis in het echtscheidingsregister van de gemeente 's-Gravenhage.

Asielzoekers zijn mensen die om uiteenlopende redenen hun land hebben verlaten om in een ander land, bijvoorbeeld Nederland, bescherming of asiel te zoeken. Het aantal individuele asielaanvragen wordt geregistreerd door het Ministerie van Justitie, de bron voor de in de tabel vermelde cijfers. De asielzoekers in een bepaald jaar worden niet allen ook als immigrant in dat jaar geteld. Voor dat laatste is immers inschrijving in een gemeentelijke basisadministratie vereist. Asielzoekers worden niet direct na aankomst als immigrant ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie (GBA). Voor degenen die in de centrale opvang zitten, gebeurt dit pas als zij 'statushouder' zijn geworden, of langer dan een jaar in een opvangcentrum verblijven. Degenen die buiten de centrale opvang onderdak hebben, worden ingeschreven mits zij rechtmatig in Nederland verblijven. Nadat het CBS bericht van inschrijving in de GBA heeft ontvangen, wordt de (voormalige) asielzoeker als immigrant opgenomen.

Ten slotte wordt nog vermeld dat door middel van een voetnoot per tabel wordt aangegeven welke cijfers een voorlopig karakter dragen en welke definitief zijn.

Tabel 1
Bevolking, stand en dynamiek

	Levend- geborenen	Over- ledenen	Buitenlandse migratie		Totale bevolkings- groei ²⁾	Aantal inwoners aan het einde van het jaar / de maand	Binnen- landse migratie	Binnen- gemeentelijk verhuisde personen	Huwelijks- sluitingen	Partner- schaps- registraties	Echt- scheidingen
			Immigratie	Emigratie ¹⁾							
1997	192 443	135 783	109 860	81 973	87 085	15 654 192	633 356	1 106 833	85 059		33 740
1998	199 408	137 482	122 407	79 289	106 033	15 760 225	665 795	1 108 216	86 956	4 626	32 459
1999	200 445	140 487	119 151	78 779	103 725	15 863 950	637 394	1 058 308	89 428	3 256	33 571
2000	206 619	140 527	132 850	78 977	123 125	15 987 075	614 097	972 256	88 074	2 922	34 650
2001	201 461	140 729	134 916	82 430	113 218	16 100 293	612 569	955 807	82 819	3 316	37 505
januari	15 764	13 188	9 124	5 500	6 200	15 993 275	42 451	72 077	3 842	168	2 748
februari	16 666	11 446	10 953	5 574	10 599	16 003 874	48 567	76 397	3 222	163	3 324
maart	15 675	11 587	13 197	8 935	8 350	16 012 224	53 869	89 316	4 248	171	3 156
april	16 244	11 772	9 821	5 505	8 788	16 021 012	43 865	72 844	5 942	146	3 044
mei	17 555	12 367	9 303	5 838	8 653	16 029 665	41 477	73 416	10 116	185	3 194
juni	16 722	11 114	12 430	8 442	9 596	16 039 261	57 450	88 321	9 384	161	3 025
juli	18 069	11 162	12 143	7 778	11 272	16 050 533	59 780	83 936	7 232	201	3 351
augustus	17 962	10 964	12 127	7 737	11 388	16 061 921	57 602	72 810	11 007	269	3 266
september	16 751	10 578	12 827	7 033	11 967	16 073 888	55 711	81 424	9 765	364	3 055
oktober	18 216	12 151	13 029	7 051	12 043	16 085 931	54 526	86 121	7 864	480	3 638
november	16 316	11 804	12 258	6 767	10 003	16 095 934	52 591	86 066	5 790	528	3 261
december	15 521	12 596	7 704	6 270	4 359	16 100 293	44 680	73 079	4 407	480	2 443
2002											
januari	17 176	13 970	10 957	7 640	6 523	16 106 816	56 698	90 129	3 873	586	3 082

¹⁾ Inclusief saldo administratieve correcties.

²⁾ Inclusief het verschil tussen het officieel vastgestelde en het berekende inwonertal (overige correcties).

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 2
Levendgeborenen naar legitimiteit en rangnummer (uit de moeder)

	Eerste kinderen	Tweede kinderen	Derde kinderen	Vierde of volgende kinderen	Totaal	w.o. buitenechtelijk	
						totaal	w.o. eerste kinderen
1997	89 322	68 173	24 238	10 710	192 443	36 863	23 410
1998	93 876	69 877	24 970	10 685	199 408	41 439	26 691
1999	93 815	71 289	24 840	10 501	200 445	45 592	29 165
2000	95 972	74 014	25 685	10 948	206 619	51 539	32 365
2001	93 441	73 063	24 609	10 348	201 461	55 080	34 697
januari	7 398	5 680	1 848	838	15 764	4 085	2 620
februari	7 591	6 081	2 060	934	16 666	4 404	2 739
maart	7 089	5 795	1 989	802	15 675	4 140	2 588
april	7 309	6 023	2 082	830	16 244	4 290	2 734
mei	7 967	6 421	2 226	941	17 555	4 593	2 839
juni	7 676	6 172	2 043	831	16 722	4 631	2 865
juli	8 503	6 492	2 195	879	18 069	4 865	3 104
augustus	8 411	6 456	2 187	908	17 962	4 993	3 163
september	7 849	6 097	1 974	831	16 751	4 645	2 959
oktober	8 530	6 595	2 146	945	18 216	5 205	3 237
november	7 803	5 743	1 968	802	16 316	4 805	3 039
december	7 315	5 508	1 891	807	15 521	4 424	2 810
2002							
januari	7 958	6 276	2 093	849	17 176	4 798	2 963

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 3
Overledenen naar leeftijd en geslacht

	0–19 jaar		20–39 jaar		40–59 jaar		60–79 jaar		80–89 jaar		90+ jaar		Totaal		w.o. beneden 1 jaar ¹⁾	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
1997	1 016	724	2 026	1 151	8 187	5 421	32 890	21 785	18 425	25 864	4 699	13 595	67 243	68 540	541	427
1998	1 103	692	1 901	1 035	8 340	5 520	33 343	21 962	18 598	26 028	4 924	14 036	68 209	69 273	613	422
1999	1 055	785	1 937	1 128	8 570	5 787	33 416	22 608	18 716	26 452	5 178	14 855	68 872	71 615	563	485
2000	999	761	1 740	1 006	8 204	5 552	30 974	20 245	20 619	26 733	6 237	17 457	68 773	71 754	582	477
2001	1 105	774	1 835	1 068	8 831	5 991	32 294	22 174	19 368	27 154	5 046	15 089	68 479	72 250	608	477
januari	106	71	168	105	763	514	2 902	2 015	1 861	2 589	548	1 546	6 348	6 840	49	41
februari	104	73	120	80	659	472	2 640	1 794	1 547	2 188	457	1 312	5 527	5 919	60	50
maart	84	50	149	76	720	499	2 641	1 741	1 685	2 167	490	1 285	5 769	5 818	44	35
april	70	45	143	103	751	489	2 730	1 775	1 692	2 278	417	1 279	5 803	5 969	30	20
mei	83	66	156	92	749	539	2 930	1 849	1 666	2 441	464	1 332	6 048	6 319	44	43
juni	97	68	143	70	684	450	2 587	1 702	1 524	2 153	426	1 210	5 461	5 653	53	48
juli	106	71	144	94	674	483	2 543	1 772	1 536	2 130	378	1 231	5 381	5 781	70	39
augustus	87	58	157	91	773	502	2 415	1 766	1 436	2 142	359	1 178	5 227	5 737	40	31
september	79	68	159	74	723	484	2 411	1 758	1 446	1 999	336	1 041	5 154	5 424	48	44
oktober	100	70	190	87	763	557	2 830	1 956	1 693	2 328	387	1 190	5 963	6 188	57	43
november	79	60	166	83	787	496	2 850	1 934	1 577	2 225	388	1 159	5 847	5 957	47	36
december	110	74	140	113	785	506	2 815	2 112	1 705	2 514	396	1 326	5 951	6 645	66	47
2002																
januari	83	54	156	104	870	586	3 146	2 307	1 934	2 780	495	1 455	6 684	7 286	52	34

¹⁾ Leeftijd op de laatste verjaardag.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Tabel 4
Buitenlandse migratie naar geboorteland

	Totaal ¹⁾	Werelddelen					Landen						
		Europa	Amerika	Azië	Afrika	Oceanië	EU-landen					Afgha- nistan	China
							Nederland	België	BR Duitsland	Verenigd Koninkrijk	Overige EU-landen		
Immigratie ²⁾													
1997	109 860	56 719	15 736	22 016	14 527	862	22 715	2 244	5 548	4 454	7 533	3 664	1 788
1998	122 407	60 679	20 492	24 080	16 027	1 039	25 984	2 336	5 465	4 469	8 145	3 929	1 940
1999	119 151	61 522	19 946	21 557	14 921	1 204	24 974	2 360	5 193	4 780	8 523	5 506	1 850
2000	132 850	66 921	22 428	24 340	17 823	1 338	23 817	2 244	5 150	5 564	8 843	4 610	2 632
2001	134 916	66 556	20 382	25 521	20 986	1 467	23 507	2 114	5 164	5 573	8 923	4 648	3 676
januari	9 124	4 582	1 331	1 813	1 313	85	1 584	152	312	390	575	410	179
februari	10 953	5 417	1 427	2 194	1 797	118	1 621	186	392	460	796	472	228
maart	13 197	6 472	1 865	2 603	2 115	139	2 046	170	464	543	873	482	299
april	9 821	4 851	1 295	1 899	1 640	136	1 564	135	369	483	600	333	323
mei	9 303	4 281	1 326	1 904	1 671	121	1 489	143	349	355	593	390	253
juni	12 430	6 150	1 975	2 336	1 826	143	2 497	185	442	484	687	509	235
juli	12 143	6 064	2 491	2 067	1 399	122	2 971	185	447	472	661	453	278
augustus	12 127	5 994	2 330	2 042	1 636	125	2 411	192	498	536	764	321	271
september	12 827	6 519	2 014	2 349	1 815	130	2 111	225	556	598	1 026	312	467
oktober	13 029	6 484	1 731	2 451	2 231	131	1 956	214	596	532	1 011	373	426
november	12 258	5 854	1 513	2 507	2 248	136	1 709	192	476	448	851	386	502
december	7 704	3 888	1 084	1 356	1 295	81	1 548	135	263	272	486	207	215
2002													
januari	10 957	5 515	1 483	2 004	1 835	120	2 035	217	412	394	762	367	266
Emigratie (inclusief saldo administratieve correcties)													
1997	81 973	58 535	9 701	6 889	6 089	774	37 849	1 293	4 336	3 748	5 249	56	592
1998	79 289	56 709	8 953	7 059	5 827	717	35 778	1 371	4 321	3 971	5 643	109	532
1999	78 779	55 853	9 055	7 054	5 997	818	35 785	1 331	4 119	3 643	5 627	204	544
2000	78 977	57 041	8 333	6 834	5 935	834	37 414	1 375	3 980	3 353	5 757	214	502
2001	82 430	58 943	8 595	7 264	6 783	844	39 367	1 402	3 880	3 114	5 829	297	541
januari	5 500	3 897	585	501	470	47	2 664	91	201	202	354	39	58
februari	5 574	4 144	482	425	449	74	2 687	128	257	199	412	24	34
maart	8 935	6 107	966	932	865	64	4 034	126	376	359	633	21	75
april	5 505	3 966	529	497	465	48	2 607	72	305	204	374	24	32
mei	5 838	4 135	619	544	479	61	2 726	117	260	221	461	28	41
juni	8 442	5 996	1 120	646	596	84	3 877	135	391	328	695	31	49
juli	7 778	5 734	791	655	535	63	3 946	140	357	339	579	32	54
augustus	7 737	5 670	711	619	648	89	3 826	154	378	260	569	15	38
september	7 033	5 100	682	594	571	86	3 436	119	353	270	442	19	41
oktober	7 051	4 905	740	717	625	64	3 247	120	332	245	501	15	42
november	6 767	4 755	783	572	553	104	3 175	107	346	271	414	26	33
december	6 270	4 534	587	562	527	60	3 142	93	324	216	395	23	44
2002													
januari	7 640	5 207	818	849	670	97	3 589	121	355	283	443	32	73

¹⁾ Inclusief geboorteland onbekend.

²⁾ Inclusief in Nederlandse asielzoekerscentra geboren kinderen.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 2000 en eerder zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.

Egypte	Irak	Iran	Japan	Marokko	Nederlandse Antillen + Aruba	Somalië	Suriname	Turkije	VS van Amerika	Voormalig Joegoslavië	Voomalige Sovjet-Unie	Zuid-Afrika
826	6 130	1 689	1 293	4 894	4 751	1 644	3 555	6 291	3 151	1 818	2 162	1 051
859	7 368	1 139	1 228	5 531	7 588	1 385	4 603	5 459	3 408	1 682	2 656	1 688
671	3 346	1 144	1 293	4 670	8 813	1 668	3 205	4 817	3 488	4 133	2 975	1 333
571	4 445	1 733	1 298	4 482	10 167	2 181	3 601	5 393	3 538	4 780	6 104	1 331
641	3 307	2 155	1 309	5 197	8 320	1 816	3 542	6 072	3 263	3 346	6 310	1 425
41	376	154	37	274	555	132	220	440	221	295	443	125
55	412	211	82	427	470	188	259	504	271	342	570	148
68	472	199	122	486	701	256	295	624	279	450	773	157
48	236	138	120	504	473	156	283	465	202	310	502	120
36	228	182	116	519	510	114	278	450	174	214	337	97
70	291	198	148	453	921	199	323	518	291	301	596	120
62	228	164	146	282	1 390	145	341	359	334	207	428	113
55	202	172	127	372	1 107	125	299	483	404	219	407	101
61	233	175	115	498	808	117	335	591	340	256	561	105
48	223	229	123	600	609	171	335	590	274	296	629	146
53	267	210	109	507	437	143	333	646	269	292	709	118
44	139	123	64	275	339	70	241	402	204	164	355	75
62	195	210	84	426	461	110	286	482	328	213	514	113
502	257	465	1 246	1 711	2 905	771	2 228	2 637	2 494	1 122	538	647
373	373	349	1 137	1 466	2 385	846	1 791	2 210	2 544	774	596	815
335	720	339	1 237	1 432	2 646	1 286	1 630	1 860	2 557	938	493	816
270	633	318	1 155	1 105	2 443	1 829	1 273	1 158	2 489	1 263	667	680
189	941	392	1 129	1 090	2 899	2 473	1 123	1 259	2 498	1 123	726	702
19	72	23	44	68	186	143	68	105	174	68	61	64
4	50	14	52	34	184	221	45	91	132	127	46	41
41	82	38	253	152	304	304	209	135	264	142	92	67
11	53	32	91	50	162	153	59	108	166	112	28	53
13	58	16	102	83	202	174	82	82	180	65	66	41
4	51	44	122	128	332	203	113	137	383	104	87	60
13	78	38	100	116	272	184	41	72	283	68	41	76
9	94	21	78	102	216	254	71	132	228	104	49	67
28	82	43	68	99	284	257	87	105	160	86	57	41
8	126	48	92	96	253	230	138	123	190	91	68	52
20	100	45	61	82	290	165	133	85	178	84	84	70
19	95	30	66	80	214	185	77	84	160	72	47	70
29	135	51	105	102	306	204	131	107	188	71	57	92

Tabel 5
Asielaanvragen naar land van nationaliteit

	Totaal	w.o.											
		Afgha- nistan	Angola	Bosnië- Herzego- vina	China	Guinee	Irak	Iran	Servië en Monte- negro	Sierra Leone	Somalië	Sri Lanka	Turkije
1997	34 443	5 920	373	1 968	1 158	120	9 641	1 253	1 652	390	1 280	1 497	1 135
1998	45 217	7 118	608	3 769	916	338	8 300	1 680	4 288	482	2 775	1 049	1 222
1999	42 729	4 400	1 585	1 169	1 246	526	3 703	1 527	7 125	1 280	2 731	856	1 490
2000	43 559	5 032	2 181	1 637	1 393		2 747	2 530	3 813	2 004	2 095	972	2 246
2001	32 579	3 627	4 113	1 026	706	1 467	1 329	1 522	913	2 410	1 100	682	1 400
januari	3 697	342	350	211	96	161	214	310	106	207	135	76	174
februari	2 805	254	195	191	86	140	139	172	59	204	85	42	154
maart	3 086	358	353	139	59	139	171	125	106	218	103	57	152
april	2 781	263	291	88	79	157	97	124	81	216	98	72	131
mei	2 549	298	342	106	38	117	85	98	102	135	89	49	141
juni	2 219	262	257	68	45	121	94	92	52	170	75	56	100
juli	2 475	255	340	58	63	121	94	108	84	205	77	57	92
augustus	2 462	274	386	30	41	119	105	62	58	178	83	44	87
september	2 551	323	365	49	45	106	75	104	89	150	110	31	103
oktober	3 401	470	556	44	57	148	105	140	91	247	122	91	119
november	2 399	242	443	24	55	80	71	89	42	229	73	54	78
december	2 154	286	235	18	42	58	79	98	43	251	50	53	69
2002													
januari	2 377	196	295	17	54	84	79	94	56	232	61	49	91

Bron: Ministerie van Justitie.

Inhoudsopgave maart 1997–maart 2002

	Aflevering	Bladzijde
--	------------	-----------

1. BEVOLKINGSSTRUCTUUR EN -ONTWIKKELING

Artikelen

– Bevolkingsontwikkeling in 1996: toename immigratie	maart	1997	6–10
– Bevolking naar leeftijd en geslacht, 1 januari 1996 en de bevolking volgens de overlevingstafel, 1991–1995	mei	1997	4
– Demografie van Nederland 1996	november	1997	6–22
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1997	december	1997	4
– Meer dan duizend mensen van honderd jaar of ouder	december	1997	6– 8
– Bevolkingsontwikkeling in 1997: stijging bevolkingsgroei	maart	1998	8–13
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1998	september	1998	6
– Demografie van Nederland 1997	december	1998	8–24
– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	maart	1999	6
– Demografische ontwikkelingen en collectieve uitgaven	maart	1999	9–12
– Bevolkingsgroei 1998: veel geboorten, veel immigranten	maart	1999	13–19
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie in de jaren negentig	september	1999	6
– Hoeveel mensen maken voor de tweede keer een eeuwwisseling mee?	november	1999	10–11
– Bevolkingsontwikkeling 1900–2100	december	1999	9–16
– Dutch population statistics based on population register data	februari	2000	9–15
– Demografie van Nederland 1999	maart	2000	9–33
– Geregistreerd partnerschap en burgerlijke staat: toepassing in de bevolkingsstatistieken	mei	2000	10–13
– Caleidoscoop van de moderne levensloop	juni	2000	10–17
– Bevolkingsstatistieken in Statline	april	2001	4– 6
– Zestien miljoen inwoners	april	2001	7
– Bevolkingsgroei blijft hoog	juli	2001	4– 6

Jaarcijfers

– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1997	augustus	1997	17–20
– Demografische kerncijfers, 1985–1996	september	1997	13–18
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1998	augustus	1998	21–24
– Demografische kerncijfers, 1990–1997	december	1998	53–58
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1999	juni	1999	29–32
– Demografische kerncijfers, 1990–1998	januari	2000	29–34
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 2000	augustus	2000	19–22
– Demografische kerncijfers, 1990–1999	januari	2001	26–30
– Bevolkingsstatistieken in Statline	mei	2001	41–42
– Bevolking naar leeftijd, burgerlijke staat en geslacht, 1 januari 2001	september	2001	25–28

2. BEVOLKING NAAR REGIO

Artikelen

– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari	1998	6
– Regionale verschillen in bevolking	maart	1998	14–25

Jaarcijfers

– Loop van de bevolking naar enkele regionale en categorale indelingen, 1995	februari	1997	11–20
– Demografische cijfers per provincie, 1991–1996	maart	1997	52–64
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1996	april	1997	12–29
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1997	december	1997	40–47
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	december	1997	48–66
– Bevolking per gemeente naar provincie, 1 januari 1998	januari	1998	20–24
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per provincie en landsdeel	februari	1998	12–15
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeente-groep naar stedelijkheid gemeenten	februari	1998	16–17
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeentegroep naar inwonertal	februari	1998	18–25

	Aflevering	Bladzijde
--	------------	-----------

– Demografische cijfers per provincie, 1992–1997	april	1998	19–31
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1998	juli	1998	27–35
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1998	december	1998	59–77
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per provincie en landsdeel	december	1998	78–81
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeente-groep naar stedelijkheid gemeenten	december	1998	82–83
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeentegroep naar inwonertal	december	1998	84–91
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 1999	januari	1999	20–24
– Demografische cijfers per provincie, 1993–1998	april	1999	41–54
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1999	juli	1999	19–26
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2000 (berekende cijfers)	januari	2000	35–39
– Demografische cijfers per provincie, 1994–1999	februari	2000	29–42
– Stand van de bevolking op 1 januari 1999 en loop van de bevolking in 1998, regionale cijfers	februari	2000	43–55
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 2000	november	2000	35–43
– Demografische cijfers per provincie, 1995–2000	januari	2001	31–42
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2001 (berekende cijfers)	januari	2001	43–47
– Stand van de bevolking op 1 januari 2000 en loop van de bevolking in 1999, regionale cijfers	januari	2001	48–59

3. BEVOLKING NAAR NATIONALITEIT EN GEBORTELAND

Artikelen

– Eerste en tweede generatie Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen naar jaar van huwelijksluiting, 1996	april	1997	4
– In Indonesië of het voormalig Nederlands-Indië geboren bevolking	april	1997	6–10
– Eerste en tweede generatie Turken en Marokkanen naar leeftijd en nationaliteit, 1996	juli	1997	4
– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus	1997	4
– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari	1998	6
– Antillianen en Arubanen naar jaar van laatste vestiging, leeftijd bij laatste vestiging en verband tussen huwelijk en vestiging	mei	1998	6
– Chinezen in Nederland, 1 januari 1997	mei	1998	8–11
– Personen met dubbele nationaliteit	april	1999	6
– Allochtonen in Nederland: vijf grote groepen	april	1999	9–19
– Naar geboorteland gemengde echtparen	juli	1999	6
– Allochtonen in Nederland: vluchtelingen en asielzoekers	juli	1999	10–18
– Allochtonen in Nederland: westers/niet-westers, 1999	november	1999	6– 7
– Joegoslaven in Nederland, 1 januari 1999	februari	2000	6
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart	2000	34–43
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	mei	2000	6– 7
– Aantallen allochtonen volgens verschillende definities	mei	2000	14–17
– Main trends in the labour force in the European Union	oktober	2000	9–16
– Niet-westerse derde generatie, een eerste verkenning	juni	2001	16–19
– Spreiding van niet-westerse allochtonen over Nederland	juni	2001	20–23
– Klein deel van asielzoekers ingeschreven in GBA	september	2001	4– 7
– Inwonende Turkse en Marokkaanse jongeren	september	2001	8– 9
– Verdubbeling van het aantal allochtonen in de afgelopen kwart eeuw	september	2001	12–16
– Schattingsmethode voor de allochtone bevolking in de afgelopen kwart eeuw	september	2001	17–22
– Allochtonen, een jonge en groeiende bevolkingsgroep	november	2001	11–15
– Relatie- en gezinsvorming van allochtonen	november	2001	16–21
– Gehuwde allochtonen en hun partner	november	2001	22–25
– Eerste generatie Molukkers in Nederland	december	2001	28–30
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari	2002	27–31
– Illigalen in Nederland	maart	2002	21

Inhoudsopgave maart 1997–maart 2002

	Aflevering	Bladzijde
<i>Jaarcijfers</i>		
– Demografische cijfers betreffende de Surinaamse en Antilliaanse + Arubaanse bevolking in Nederland, 1991–1995	maart 1997	90– 94
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, 1 januari 1997	december 1997	67– 75
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, per provincie en in de vier grote gemeenten, 1 januari 1997	december 1997	76– 88
– Bevolking per gemeente naar geboorteland resp. Geboorteland ouders, 1 januari 1997	december 1997	89–107
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1997	december 1997	108–116
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1997	maart 1998	26– 33
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeente, 1 januari 1997	maart 1998	34– 45
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1997	maart 1998	46– 54
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	juni 1998	17– 28
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1998	oktober 1998	28– 35
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1998	november 1998	24– 31
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeente, 1 januari 1998	november 1998	32– 44
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1998	november 1998	45– 52
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig Postcodegebied, 1 januari 1998	april 1999	55– 66
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1999	augustus 1999	15– 23
– Allochtonen, 1 januari 1999	december 1999	48–115
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1999	juli 2000	16– 43
– Allochtonen, 1 januari 2000	september 2000	22– 85
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 2000	november 2000	44– 71
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 2000	december 2000	13– 21
– Allochtonen in Nederland, 1 januari 2001	september 2001	29– 36
4. GEBOORTE		
<i>Artikelen</i>		
– (Buiten-)rechtelijke levendgeborenen naar leeftijd van de moeder, 1965 en 1995	maart 1997	4
– Worden er steeds minder jongens geboren?	april 1997	11
– Meeste kinderen in zomer geboren	mei 1997	6– 9
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief	mei 1997	28– 36
– Buitenechtelijke vruchtbaarheid naar geboorteland van de moeder	juni 1997	6– 11
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie)	augustus 1997	10
– Achtergronden van vruchtbaarheids-ontwikkelingen	oktober 1997	12– 24
– Geboortontwikkeling en consumenten-vertrouwen: een econometrische analyse	november 1997	23– 27
– Veel vrouwen kampen met vruchtbaarheids-problemen	februari 1998	6– 7
– Kenmerken van moeders bij geboorte van het eerste kind	maart 1998	6
– Sterke daling aantal tienermoeders	mei 1998	12– 13
– Vruchtbaarheid van in het buitenland geboren vrouwen	juli 1998	8– 10
– Geboortenregeling 1998	december 1998	25– 29
– Echte en buitenechtelijke levendgeborenen, 1960–1999	januari 1999	6
– Fertility of foreign-born women in the Netherlands	november 1999	12– 14
– TFR naar leeftijd en geboorteland, 1990–1998	december 1999	6
– Afstel door uitstel: (kinder)loos alarm?	januari 2000	9– 22
– Aantal tienermoeders toch weer gestegen	januari 2000	23– 25
– Sex-ratio, Nederlanders en allochtonen	maart 2000	6
– Krijgen allochtonen vrouwen van de tweede generatie minder kinderen dan de moeder	oktober 2000	17– 24
– Vruchtbaarheid van allochtonen vrouwen	november 2000	9– 11
– Allochtone moeders in Nederland	november 2000	12– 21
– Kinderen krijgen over de landsgrenzen heen	november 2000	22– 26
– Jonge moeders zijn steeds ouder	november 2000	27– 31
– Werkende moeders in de komende twintig jaar	november 2000	32– 34
– Aantal tienermoeders weer toegenomen	februari 2001	4– 5
– Steeds meer kinderen buiten het huwelijk geboren	maart 2001	4– 5

	Aflevering	Bladzijde
– Een kind of uit elkaar	maart 2001	6–11
– Laat getrouwd, snel een kind	juli 2001	7– 9
– Buitenechtelijke geboorten in Nederland en Europa: traditie of transitie?	oktober 2001	4– 7
– Keuze voor het kindertal: zo moeder, zo dochter	februari 2002	4– 6
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari 2002	27–31
<i>Jaarcijfers</i>		
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1994–1995	mei 1997	37–54
– Geboorte, 1992–1996	november 1997	28–38
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	25–34
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1996	februari 1998	26–34
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	25–33
– Geboorte, 1993–1997	februari 1999	15–24
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1997	maart 1999	20–28
– Geboorte, 1994–1998	november 1999	35–44
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1998	februari 2000	56–64
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	24–33
– Geboorte, 1995–1999	oktober 2000	25–34
– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1999	november 2000	72–80
– Geboorte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	22–31
– Geboorte, 1996–2000	november 2001	34–36
5. STERFTE EN LEVENSVERWACHTING		
<i>Artikelen</i>		
– Sterfte: trends, achtergronden en prognose	mei 1997	10–17
– Sterfte in relatie tot warmte, kou en griep	november 1997	4
– Periode-overlevingstafels naar geslacht en leeftijd, 1991–1995	januari 1998	8–13
– Veel sterfgevallen in maart en april 1998	augustus 1998	8– 9
– Seizoenspatronen in de sterfte	mei 1999	6
– Ruim 2000 extra overledenen in januari 2000	april 2000	9–10
– Zelfdoding in Nederland	april 2000	11–16
– Sterfte in de jaren negentig	februari 2001	6– 9
– Voeding en sterfte	augustus 2001	6– 9
– Effecten van sociaal-economische status van kleine, middelgrote en grote geografische eenheden op de sterfte	november 2001	4–10
– Dodelijke verkeersslachtoffers in 2000	november 2001	26–30
– Welvaartsongelijkheid in de jaarlijkse sterftekans	februari 2002	25–26
– Sociaal-economische status indicator op postcodeniveau	februari 2002	32–35
– Hogere zuigelingensterfte in minder wel-varende gebieden en onder niet-westerse allochtonen in Nederland	maart 2002	4– 6
– De lijst van belangrijke doodsoorzaken nader bekeken	maart 2002	7–13
– Overlevenden per generatie	maart 2002	14–16
<i>Jaarcijfers</i>		
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1994–1995	april 1997	30–46
– Sterfte, 1992–1996	november 1997	39–45
– Overlevingstafels, 1996 en 1992–1996	november 1997	46–50
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	35–43
– Doodgeborenen, 1995 en 1996	februari 1998	35–36
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	34–42
– Sterfte, 1993–1997	februari 1999	25–31
– Overlevingstafels, 1997 en 1993–1997	maart 1999	29–33
– Doodgeborenen, 1997	maart 1999	34
– Overlevingstafels, 1998 en 1994–1998	september 1999	19–23
– Sterfte, 1994–1998	november 1999	45–53
– Doodgeborenen, 1998	november 1999	54–55
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	34–42
– Sterfte naar doodsoorzaak, 1998	april 2000	58–63
– Doodgeborenen, 1999	oktober 2000	35–36
– Sterfte, 1995–1999	oktober 2000	37–44
– Overlevingstafels, 1999 en 1995–1999	november 2000	81–85
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	32–40
– Sterfte, 1996–2000	november 2001	37–39
– Sterfte naar doodsoorzaak, 1999 en 2000	maart 2002	25–31
6. BINNENLANDSE MIGRATIE EN VERHUIZINGEN		
<i>Artikelen</i>		
– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus 1997	4

Inhoudsopgave maart 1997–maart 2002

	Aflevering	Bladzijde
– Verhuizingen naar leeftijd, gezinsverband en periode van het jaar 1995–1997	oktober 1998	6
– Twintigers verhuizen het verst en het vaakst	december 1998	30– 35
– Verhuizingen in de vier grote steden, 1997	mei 1999	9– 17
– Migratie en vergrijzing in de 21 ^e eeuw	februari 2000	24– 28
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart 2000	34– 43

Jaarcijfers

– Binnenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	35– 40
– Verhuizingen in Nederland, 1992–1996	oktober 1997	41– 44
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	44– 53
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1997	september 1998	25– 28
– Binnenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	29– 34
– Verhuizingen in Nederland, 1993–1997	september 1998	35– 38
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	43– 51
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1998	september 1999	24– 33
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1996–1998	oktober 1999	37– 40
– Binnenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	41– 46
– Verhuizingen in Nederland, 1994–1998	oktober 1999	47– 50
– Binnenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	23– 28
– Verhuizingen in Nederland, 1995–1999	augustus 2000	29– 32
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	41– 50
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1999	januari 2001	60– 62
– Verhuizingen in Nederland, 1996–2000	december 2001	38

7. BUITENLANDSE MIGRATIE

Artikelen

– Daling aantal asielverzoeken zet door in 1996	juni 1997	12– 18
– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25– 34
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14– 16
– Kenmerken van naar België emigrerende personen	april 1998	6
– Welk effect heeft het immigratiebeleid?	augustus 1998	10– 12
– Gezinsshereniging en gezinsvorming onder asielmigranten	september 1998	8– 16
– Immi- en emigratie naar België en Duitsland, 1980–1996	oktober 1998	4
– Asielverzoeken, 1993–1997	november 1998	6
– Immigratie en asielaanvragen, 1996–1998	februari 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6
– Buitenlandse migratie van Nederlanders met geboorteland Nederlandse Antillen of Aruba naar geslacht en leeftijd, 1986–1999	januari 2000	6
– Immigratie van geëmigreerde Nederlanders	april 2000	6
– De nieuwe gastarbeider: manager uit de VS of informaticus uit India	september 2000	9– 12
– Waarom komen immigranten naar Nederland?	januari 2001	4– 7
– Gezinsshereniging van asielemigranten nog gering	januari 2001	8– 14
– Asielverzoeken en inwilligingen in Europa	april 2001	8– 11
– Immigratie stijgt verder in de eerste helft 2001	augustus 2001	4– 5
– Klein deel van asielzoekers ingeschreven in GBA	september 2001	4– 7
– Iets meer asielverzoeken in de Europese Unie	januari 2002	13– 14
– Effect van vruchtbaarheid en migratie op de groei van het aantal allochtonen	februari 2002	27– 31

Jaarcijfers

– Asielverzoeken, 1992–1996	augustus 1997	21– 24
– Buitenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	45– 52
– Administratieve correcties, 1992–1996	oktober 1997	53– 56
– Buitenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	39– 48
– Administratieve correcties, 1993–1997	september 1998	49– 52
– Asielverzoeken, 1993–1997	oktober 1998	36– 40
– Buitenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	51– 60
– Administratieve correcties, 1994–1998	oktober 1999	61– 64
– Asielverzoeken, 1994–1998	december 1999	116–120
– Buitenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	33– 42
– Administratieve correcties, 1995–1999	augustus 2000	43– 46
– Buitenlandse migratie, 1996–2000	december 2001	39– 42
– Asielverzoeken, 1996–2000	januari 2002	18

8. HUWELIJKSSLUITING, RELATIEVORMING EN -ONTBINDING

Artikelen

– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25– 34
--	--------------	--------

	Aflevering	Bladzijde
– Eerste huwelijken, naar generatie, kalenderjaar, leeftijdsgroep en geslacht, 1950–1996	januari 1998	6
– Geregistreerd partnerschap naar leeftijd, eerste maanden 1998	juli 1998	6
– Hertrouwende weduwen en weduwnaars, 1950–1997	augustus 1998	6
– Naar geboorteland gemengde huwelijken	augustus 1998	13– 15
– Belangstelling voor geregistreerd partnerschap groter dan verwacht	oktober 1998	8– 10
– Trouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999	8– 16
– Naar geboorteland gemengde echtparen	juli 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6
– Huwelijk en geregistreerd partnerschap, 1998	oktober 1999	6
– Verschillen in echtscheidingscijfers tussen Nederlandse gemeenten: een verklaring vanuit sociologisch en demografisch perspectief	november 1999	15– 24
– Cross-cultural marriages	december 1999	17– 20
– Glad to live alone or happier together	februari 2000	16– 23
– Weer samenwonen na scheiding of verduwing	februari 2001	17– 20
– Steeds meer kinderen buiten het huwelijk geboren	maart 2001	4– 5
– Een kind of uit elkaar	maart 2001	6– 11
– Traditionele en moderne huwelijken	maart 2001	12– 13
– Trouwen vanuit het ouderlijk huis	juni 2001	13– 15
– Laat getrouwd, snel een kind	juli 2001	7– 9
– Trouwen op een bijzondere dag	september 2001	10– 11
– Tweeduizend homohuwelijken in eerste halfjaar	december 2001	26– 27
– Ex-samenwoners	maart 2002	17– 20

Jaarcijfers

– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1994–1995	juni 1997	28– 59
– Huwelijksluitingen, 1992–1996	november 1997	51– 56
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1992–1996	november 1997	57– 58
– Echtscheidingen, 1992–1996	november 1997	59– 66
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	54– 70
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	52– 65
– Huwelijksluitingen, 1993–1997	februari 1999	32– 38
– Echtscheidingen, 1993–1997	februari 1999	39– 47
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1993–1997	mei 1999	18– 20
– Huwelijksluitingen, 1994–1998	november 1999	56– 62
– Echtscheidingen, 1994–1998	november 1999	63– 72
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	43– 57
– Huwelijksluitingen, 1995–1999	oktober 2000	45– 50
– Echtscheidingen, 1995–1999	oktober 2000	51– 59
– Huwelijksluitingen en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	51– 63
– Huwelijksluiting en partnerschapsregistratie, 1996–2000	oktober 2001	33– 36
– Huwelijksontbinding, 1996–2000	oktober 2001	37– 39

9. WIJZIGINGEN VAN NATIONALITEIT

Artikelen

– Wijzigingen van nationaliteit, 1997	september 1998	17– 24
– Aantal wijzigingen van nationaliteit sterk toegenomen in de jaren negentig	september 2000	13– 21

Jaarcijfers

– Wijzigingen van nationaliteit, 1996	november 1997	67– 73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1997	april 1999	67– 73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1998	september 1999	34– 40
– Wijzigingen van nationaliteit, 1999	september 2000	86– 93
– Wijzigingen van nationaliteit, 1996–2000	januari 2002	19

10. HUISHOUDENS EN GEZINNEN

Artikelen

– Kinderen en hun stiefouders	maart 1997	11
– Vrouwen met een hoog inkomen blijven vaker kinderloos	december 1997	32– 38
– Institutionele huishoudens, 1 januari 1997	mei 1998	14– 17
– Meer vrouwen krijgen maar één kind	november 1998	8– 11
– Relatie- en gezinsvorming in Nederland en Noorwegen	november 1998	12– 23
– Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945–1979; Uitkomsten van het Onderzoek	december 1999	21– 36
– Gezinsvorming 1998	april 2000	17– 23
– Werkende moeders	mei 2000	6– 7
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	mei 2000	6– 7

Inhoudsopgave maart 1997–maart 2002

	Aflevering	Bladzijde
– Huishoudens, 1960–1998	juni 2000	6
– Veranderingen in huishoudenspositie tussen 1988 en 1989	december 2000	10–12
– Uit het ouderlijk huis, 1998–2000	januari 2001	15–16
– Huishoudens 1995–2000: eerste resultaten van de vernieuwde huishoudensstatistiek	februari 2001	10–12
– Nieuwe huishoudensstatistiek: vergelijking met de oude statistiek	februari 2001	13–16
– Weer samenwonen na scheiding of verweduwing	februari 2001	17–20
– Uit huis...en dan	februari 2001	21–22
– Boemerangkinderen	februari 2001	23
– 'Repartnering': weer samenwonen na een relatieontbinding	februari 2001	28–30
– De invloed van achtergrondkenmerken op de leefvorm van vrouwen	maart 2001	14–16
– Ervaringen van kinderen met het ouderlijk gezin	april 2001	12–14
– Kleine en grote gezinnen	april 2001	16–20
– Niet-westerse allochtonen eerder uit huis dan autochtonen	april 2001	21–22
– Huishoudensprognose 2000–2050: meer ongehuwden, minder gehuwden	mei 2001	4– 7
– Huishoudensprognose 2000–2050: sterke groei aantal eenpersoonshuishoudens	mei 2001	8–11
– Huishoudensprognose 2000–2050: huwelijk blijft populair	mei 2001	12–20
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over huishoudensposities	mei 2001	21–28
– Huishoudensprognose 2000–2050: vergelijking met de vorige prognose	mei 2001	29–31
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 2000	mei 2001	39–40
– Zelfstandig oud	juni 2001	4– 7
– Het huishoudensprognosemodel	juli 2001	16–20
– Huishoudensprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal huishoudens?	augustus 2001	10–13
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over onzekerheidsmarges	augustus 2001	14–17
– Woningbehoefte in het licht van een veranderde tehuisbevolking	oktober 2001	8–11
– Relatie- en gezinsvorming van allochtonen	oktober 2001	16–21
– Gehuwde allochtonen en hun partner	november 2001	22–25
– Nationale Huishoudensprognose: sterke vergrijzing van kleine huishoudens	december 2001	20–25
– De invloed van het ouderlijk gezin op relaties van jongeren	januari 2002	4– 8
– Hoe ontstaan eenouderhuishoudens?	januari 2002	9–10
– Nieuwe samenwoners	februari 2002	7–11
– Ex-samenwoners	maart 2002	17–20
<i>Jaarcijfers</i>		
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1996	juli 1997	30–41
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1996	augustus 1997	25
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1997	januari 1998	71–87
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1997	maart 1998	55–65
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1997	mei 1998	23–34
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1998	oktober 1998	41–57
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1998	oktober 1998	58–67
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1998	juli 1999	27
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1998	november 1999	73–86
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1999	maart 2000	44–54
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1999	maart 2000	55–71
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1999	mei 2000	18
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2000	februari 2001	54–57
– Uitkomsten huishoudensprognose 2000–2050	mei 2001	43–51
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2001	september 2001	37–40

11. PROGNoses EN SCENARIO'S

Artikelen

– Internationale migratie: recente ontwikkelingen, achtergronden en veronderstellingen over de toekomst	maart 1997	12–29
– Allochtonenprognose 1996–2015	maart 1997	30–46
– Nationale huishoudensprognose 1996: steeds minder paren zijn gehuwd	mei 1997	18–27
– Drie scenario's van het arbeidsaanbod voor de komende 25 jaar	juni 1997	19–23

	Aflevering	Bladzijde
– Nationale Huishoudensprognose 1996: sterke groei eenpersoonshuishoudens	juli 1997	6–14
– Vruchtbaarheid: trends en prognose	juli 1997	15–25
– Stijging arbeidsdeelname kan lasten van vergrijzing beperken	augustus 1997	6– 9
– Prognose van leerlingen- en studenten-aantallen	augustus 1997	11–16
– Nationale Huishoudensprognose 1996: uitstel van gezinsvorming	september 1997	6–12
– Demografische prognoses en mobiliteit van personen	oktober 1997	6–11
– Population scenarios for the European Economic Area: components of population growth	december 1997	9–16
– Population scenarios for the European Union: regional scenarios	december 1997	17–31
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14–16
– Bevolkingsprognose 1997–2003: meer geboorten	januari 1998	17–19
– Population scenarios for the European Union: regional scenarios (rectification)	februari 1997	11
– Kansverdeling van de bevolkingsprognose	april 1998	8–11
– Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg	april 1998	12–18
– De toepassing van demografische prognoses in het volkshuisvestingsbeleid	mei 1998	18–22
– Korte termijn raming van geboorte, sterfte, immi- en emigratie	juni 1998	6
– Analysis and projection of national and regional mortality for countries of the European Economic Area	juni 1998	8–16
– Fertility scenarios for the European Economic Area	juli 1998	11–26
– Schatting van het toekomstige aantal hulpbehoevende ouderen met behulp van een micromodelbevolking	augustus 1998	16–20
– Geboorte, sterfte, migratiesaldo en groei, 1945–2020	december 1998	6
– Household Scenarios for the European Union		
– International migration scenarios for the European Economic Area	december 1998	36–49
– Effect on the economy on international migration flows	december 1998	50–52
– Bevolkingsprognose 1998–2050	januari 1999	8–19
– Veronderstellingen over het toekomstige aantal asielzoekers	februari 1999	8–14
– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	maart 1999	6
– Allochtonenprognose 1998–2015	april 1999	20–36
– Relatie tussen demografische prognoses en overheidsbeleid	april 1999	37–40
– Trouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999	8–16
– Nationale Huishoudensprognose 1998: aantal huishoudens blijft tot 2035 stijgen	juni 1999	17–28
– Labour force scenarios for the European Union	september 1999	9–18
– Stochastische bevolkingsprognose	oktober 1999	10–17
– Onzekerheidsmarges voor geboorte, sterfte en migratie	oktober 1999	18–27
– Kansverdeling van de toekomstige bevolking, 1998–2050	oktober 1999	28–36
– Stochastische huishoudensprognose 1998–2050	november 1999	25–34
– Migratieprognose 1998–2050	december 1999	38–47
– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari 2000	26–28
– Nationale Huishoudensprognose: 'grotere' huishoudens groeien niet meer	juli 2000	10–15
– Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen en methodiek	januari 2001	17–21
– Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen	januari 2001	22–25
– Nederland vergrijst en ontgroent. Hoe zeker is dat? Resultaten uit de bevolkingsprognose 2000–2050	februari 2001	24–27
– Bevolkingsprognose 2000–2050: kansverdeling van de toekomstige bevolking	februari 2001	31–35
– Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarge voor geboorte	februari 2001	36–38
– Bevolkingsprognose 2000–2050: achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen	februari 2001	39–44
– Bevolkingsprognose 2000–2050: waargenomen en toekomstige ontwikkelingen in de vruchtbaarheid	februari 2001	45–53
– Allochtonenprognose 2000–2050: over tien jaar 2 miljoen allochtonen	maart 2001	17–22
– Allochtonenprognose 2000–2050: veronderstellingen over het toekomstige kindertal van allochtone vrouwen	maart 2001	23–30
– Bevolkingsprognose 2000–2050: recente ontwikkelingen in de migratie en veronderstellingen voor de toekomst	maart 2001	31–40

Inhoudsopgave maart 1997–maart 2002 (slot)

	Aflevering	Bladzijde
– Bevolkingsprognose 2000–2050: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?	maart 2001	41– 46
– Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen over de asielmigratie	maart 2001	47– 50
– Allochtonenprognose 2000–2050: sterke contrasten tussen westerse allochtonen	april 2001	23– 28
– Allochtonenprognose 2000–2050: de toename van het aantal niet-westerse allochtonen nader bekeken	april 2001	29– 33
– Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarges voor de migratie	april 2001	34– 39
– Huishoudensprognose 2000–2050: meer ongehuwden, minder gehuwden	mei 2001	4– 7
– Huishoudensprognose 2000–2050: sterke groei aantal eenpersoonshuishoudens	mei 2001	8– 11
– Huishoudensprognose 2000–2050: huwelijk blijft populair	mei 2001	12– 20
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over huishoudensposities	mei 2001	21– 28
– Huishoudensprognose 2000–2050: vergelijking met de vorige prognose	mei 2001	29– 31
– Allochtonenprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal allochtonen?	mei 2001	32– 35
– Allochtonenprognose 2000–2050: onzekerheid van het toekomstige kindertal van allochtone vrouwen	mei 2001	36– 38
– Bevolkingsprognose 2000–2050: prognosemodel voor de sterfte	juli 2001	10– 15
– Het huishoudensprognosemodel	juli 2001	16– 20
– Huishoudensprognose 2000–2050: hoe zeker is de toename van het aantal huishoudens?	augustus 2001	10– 13
– Huishoudensprognose 2000–2050: veronderstellingen over onzekerheidsmarges	augustus 2001	14– 17
– Woningbehoefte in het licht van een veranderende tehuisbevolking	oktober 2001	8– 11
– Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen	oktober 2001	12– 14
– Vijftig jaar bevolkingsprognose: voorspelling van de geboorte	oktober 2001	15– 25
– Bevolkingsprognose 2001–2007: vrijwel in lijn met bevolkingsprognose 2000–2050	december 2001	4– 6
– Vijftig jaar bevolkingsprognoses: voorspelling van migratie	december 2001	7– 19
– Nationale Huishoudensprognose: sterke vergrijzing van kleine huishoudens	december 2001	20– 25
– Vijftig jaar bevolkingsprognose: voorspelling van sterfte	februari 2002	12– 24
<i>Jaarcijfers</i>		
– Uitkomsten Allochtonenprognose 1996–2015	maart 1997	65– 89
– Uitkomsten Huishoudensprognose 1996	juli 1997	42– 50
– Population scenarios for the countries of the European Union: regional scenarios	december 1997	117–125
– Bevolkingsprognose 1997–2003	januari 1998	88– 91
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1997	maart 1998	66– 75
– Bevolkingsprognose 1998–2050	januari 1999	66– 75
– Allochtonenprognose 1998–2015	april 1999	74– 88
– Uitkomsten Huishoudensprognose 1998	juni 1999	33– 41
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1999	december 1999	121–130

	Aflevering	Bladzijde
– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari 2000	40– 42
– Uitkomsten Huishoudensprognose, huishoudens naar grootte, 1998–2050	juli 2000	44– 52
– Bevolkingsprognose 2000–2050	januari 2001	63– 71
– Uitkomsten allochtonenprognose 2000–2050	maart 2001	51– 65
– Uitkomsten huishoudensprognose 2000–2050	mei 2001	43– 51
12. INTERNATIONAAL		
<i>Artikelen</i>		
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief	mei 1997	28– 36
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie)	augustus 1997	10
<i>Jaarcijfers</i>		
– Nederland internationaal gezien, 1960–1996	juli 1997	51– 56
13. POLITIEK EN BESTUUR		
<i>Artikelen</i>		
– 1 januari 1997: Nederland telt nog 572 gemeenten	maart 1997	47– 51
– Tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen, 13 en 27 november 1996	juni 1997	24– 28
– Uitslagen van de uitgestelde gemeenteraadsverkiezingen van 28 oktober, 18 en 25 november 1998 en tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 1999	augustus 1999	9– 14
– Uitslagen van de tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen van oktober en november 2000	oktober 2001	26– 30
14. BEVOLKINGSSTATISTIEK DIVERSEN		
<i>Artikelen</i>		
– Demografie en sociale zekerheid	juli 1997	26– 29
– Prognose van leerlingen- en studenten-aantallen	augustus 1997	11– 16
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14– 16
– Demografisch gedrag en opleidingsniveau	februari 1998	8– 9
– Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg	april 1998	12– 18
– Zelfdoding in Nederland	april 2000	11– 16
– Werkende moeders	april 2000	17– 23
– Kaleidoscoop van de moderne levensloop	juni 2000	10– 17
– Leefstijl en demografisch gedrag	augustus 2000	9– 18
– Bevolkingsstatistieken in Statline	april 2001	4– 6
– Religie in historisch perspectief	juni 2001	8– 12
– Woningbehoefte in het licht van een veranderende tehuisbevolking	oktober 2001	8– 11
– Nieuwe prognose van leerlingen- en studentenaantallen	oktober 2001	12– 14
– Effecten van sociaal-economische status van kleine, middelgrote en grote geografische eenheden op de sterfte	november 2001	4– 10
– Dodelijke verkeersslachtoffers in 2000	november 2001	26– 30
– Tijdens de oorlog in Nederland-Indië	januari 2002	11– 12

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 569 blz., € 25,-, incl. Statline cd-rom.

ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

Wekelijks, ca. 10 blz., € 70,50 per jaar.

ISSN 0166-9680.

INDEX

Het CBS-magazine met een geheel eigen vormgeving. INDEX geeft vanuit de statistische optiek een brede kijk op de vele economische en sociale aspecten van de samenleving. Veel thema's met daarnaast een aantal gevarieerde onderwerpen.

Jaarlijks 10 nummers, ca. 32 blz., € 90,- per jaar.

ISSN 1380-7447. Kengetal A-152.

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare wijze een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde.

Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 212 blz., € 12,93.

ISSN 1386-1042. Kengetal P-19.

Kennis en economie 2001

Kennis wordt tegenwoordig als de vierde productiefactor gezien naast de traditionele factoren: land, arbeid en kapitaal. In de publicatie Kennis en economie 2001 staan de uitkomsten van de R&D-enquête over 1999 centraal. Naast de vergelijking met Nederlandse gegevens van voorgaande jaren, worden de uitkomsten ook in een internationaal perspectief geplaatst: de cijfers van andere landen binnen de EU en de OESO worden hier ook gepresenteerd.

Jaarlijks, 200 blz., € 28,50.

ISSN 903572955 2. Kengetal K-300.

De digitale economie 2001

Deze nieuwe CBS-publicatie beschrijft de omvang en groei van de binnenlandse ICT-sector. Het gebruik van internet door huishoudens. De activiteiten door het Nederlandse bedrijfsleven op internet en andere elektronische netwerken. Daarnaast worden genoemde ontwikkelingen in Nederland vergeleken met die in de ons omringende landen.

Jaarlijks, 186 blz., € 14,75.

ISSN 1568-2773. Kengetal P-34.

Nationale Rekeningen

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

Jaarlijks, 248 blz., € 38,57.

ISSN 0168-3489. Kengetal P-2.

De Nederlandse conjunctuur

Met de in 2000 opgestarte publicatie De Nederlandse conjunctuur wordt de basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven.

Kwartaal, € 34,- per jaar.

ISSN 1566-3191. Kengetal P-104.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

Maandstatistiek van de prijzen

Maandelijks, ca. 115 blz., € 109,50 per jaar.

ISSN 0166-9486. Kengetal U-2.

Financiële Maandstatistiek

Maandelijks, ca. 50 blz., € 92,50 per jaar.

ISSN 1381-6780. Kengetal O-1.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl/> of direct via: <http://statline.cbs.nl/>.

StatLine op cd-rom

StatLine is tegen geringe kosten ook op cd-rom te bestellen. U kunt dan StatLine dan op een intranetomgeving plaatsen of gebruiken op een computer zonder internetverbinding.

10 keer per jaar, € 85,- per jaar, € 10,70 per exemplaar.

Kengetal: A-159cd.

De publicaties van het CBS kunnen besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.